

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra školní a sociální pedagogiky

PRAVIDELNÉ TEMATICKÉ AKTIVITY VE ŠKOLNÍ DRUŽINĚ – DLOUHODOBÝ
PROJEKT ZAMĚŘENÝ NA ANGLICKY MLUVÍCÍ ZEMĚ

REGULAR THEMATIC ACTIVITIES IN THE SCHOOL CLUB – LONGLASTING
PROJECT AIMED AT ENGLISH-SPEAKING COUNTRIES

Bakalářská práce

HELENA ČERMÁKOVÁ

Vychovatelství

Kombinované studium

Vedoucí práce: PaedDr. Marie Hanzová, CSc.

PRAHA 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 1.5.2010

.....

Poděkování

Děkuji PaedDr. Marii Hanzové, CSc. za odborné vedení závěrečné práce.

Anotace v českém jazyce

„Pravidelné tematické aktivity ve školní družině – dlouhodobý projekt zaměřený na anglicky mluvící země“ je tématem této bakalářské práce. Na základě znalostí z psychologie dětí mladšího školního věku si ujasníme specifika této cílové skupiny.

Společně zmapujeme vybrané čtyři země světa, ve kterých se mluví anglicky, a poznáme jejich zajímavosti. Naučíme se jejich písně, básně a tanec, vyrobíme si společně něco typického pro tyto země a také ochutnáme něco z jejich kuchyně. Tímto způsobem se děti se zvolenými zeměmi seznámí téměř všemi smysly.

Předložíme náplň projektu, který byl realizován ve školní družině základní školy.

Klíčová slova

Školní družina, volný čas, vychovatel/ka, činnost, projekt, Austrálie, Kanada, USA, Velká Británie, hymna, hlavní město, rezervace

Anotace v anglickém jazyce

„Regular thematic activities in the school club – longlasting project aimed at English-speaking countries“ is the theme of this thesis. Based on the knowledge of the psychology of school-age children, the specifics of this target group will be realised.

Together, we will map out four countries of the world where English is spoken and get to know their attractions and matters of interest. We will learn their songs, poetry and dance; together we will produce something typical of these countries and also taste some of their cuisine. Thus children will learn about the selected countries using almost all of the senses.

We will present the content of the project, which was implemented at the school club.

Klíčová slova

School club, free time, educator, activity, project, Australia, Canada, USA, Great Britain, anthem, capital city, national park

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Obsah

Úvod	7
1 Charakteristika školy, ve které je projekt realizován	8
2 Školní družina	9
2.1 Z historie výchovy mimo vyučování v době školní docházky	9
2.2 Funkce školní družiny	10
2.3 Druhy a obsah činností ve školní družině	10
2.3.1 Pravidelná činnost	12
2.3.2 Příležitostné akce	12
2.3.3 Spontánní aktivity	12
2.3.4 Odpočinkové činnosti	12
2.3.5 Příprava na vyučování	13
3 Základní principy práce ve školní družině – hra a zážitek	14
3.1 Zážitková pedagogika (výchova zážitkem)	14
3.2 Hra	14
3.2.1 Zážitky účastníka hry	14
3.2.2 Formální znaky hry	15
4 Pedagogika volného času	17
4.1 Pojem volný čas, volný čas dětí	17
4.2 Různé pohledy na volný čas	18
4.3 Volný čas a životní styl	19
4.4 Požadavky pedagogiky volného času	19
4.4.1 Požadavek pedagogického ovlivňování volného času	20
4.4.2 Požadavek dobrovolnosti	21
4.4.3 Požadavek zajímavosti a zájmovosti	21
4.4.4 Požadavek aktivity	21
4.4.5 Požadavek citlivosti a citovosti	21
4.4.6 Požadavek prostoru k seberealizaci	21
5 Klíčové kompetence – integrované vzdělávací cíle	22
5.1 Kompetence k trávení volného času	23
6 Psychologická hlediska	26
6.1 Poznávací procesy	26
6.1.1 Vnímání	26
6.1.2 Paměť	26
6.1.3 Učení	27
6.2 Emoce	27
6.3 Socializace	28
6.3.1 Socializace a škola	28
6.4 Motivace	29
7 Dítě mladšího školního věku	30
7.1 Mladší školní věk	30
8 Projekt	32
9 Vlastní projekt	36
9.1 Vstupní představy o vybraných zemích	37
9.1.1 Austrálie	37
9.1.2 Kanada	37
9.1.3 USA	37
9.1.4 Velká Británie	38
9.2 Časový plán projektu	38

9.3 Projekt Austrálie	39
9.3.1 Průběh činnosti	43
9.4 Projekt Kanada	47
9.4.1 Průběh činnosti	53
9.5 Projekt USA.....	55
9.5.1 Průběh činnosti	59
9.6 Projekt Velká Británie	61
9.6.1 Průběh činnosti	65
10 Závěr	71
11 Použitá literatura a prameny	73
11.1 Tištěná literatura	73
11.2 Internetové odkazy	74
11.3 Audiovizuální ukázky.....	76
12 Přílohy	77
12.1 Seznam příloh	
12.2 Klíčové kompetence - znění	
12.2.1 Kompetence k učení	
12.2.2 Kompetence k řešení problémů	
12.2.3 Kompetence komunikativní	
12.2.4 Kompetence sociální a personální	
12.2.5 Kompetence občanské	
12.2.6 Kompetence pracovní	
12.3 Příloha pro Projekt Austrálie	
12.4 Příloha pro Projekt Kanada	
12.5 Příloha pro Projekt USA	
12.6 Příloha pro Projekt Velká Británie	

Úvod

Tématem mé bakalářské práce jsou aktivity, zaměřené na anglicky mluvící země, které jsou připraveny jako náplň činnosti ve školní družině. Nejdříve se seznámíme s touto formou péče o děti v době mimo vyučování a jejími zákonitostmi.

Dále zvážíme psychologická hlediska mladšího školního věku a jeho specifika. Následně se zaměříme na formu projektové práce. Po tomto zmapování následuje vlastní projekt – čtyři vybrané anglicky mluvící země a jejich zajímavosti. Jedná se o Austrálii, Kanadu, USA a Velkou Británii.

V průběhu této práce si děti ujasní, že cizím jazykem, který se ve škole učí, se mohou domluvit v mnoha zemích světa. Získají nové informace o historii a současnosti anglicky mluvících zemí a zároveň se na mapě světa naučí tyto země vyhledávat. O každé z nich se dozví několik základních zajímavostí. Dále se společně naučíme písničky a také tanec. V rámci pracovních činností si děti pro každou zemi vyrobí něco typického. Také nás čeká ochutnávka specifických pokrmů.

Přestože se jedná o práci s dětmi v odpoledních hodinách v rámci školní družiny, budou zde zmiňovány principy práce vzdělávací, protože **cílem projektu je rozšíření znalostí v těsném kontaktu s výukou cizího jazyka.**

Škola, kde projekt probíhá, je zaměřena právě na výuku cizích jazyků a provázanost vyučování s výchovnou a vzdělávací činností v době mimo vyučování je zde vítaným přínosem pro žáky.

1 Charakteristika školy, ve které je projekt realizován

Základní škola Na Líše je škola pro všechny děti od 6 do 17 let. Poskytuje základní vzdělání s přihlédnutím ke schopnostem a možnostem žáků. Škola se specializuje na práci s dětmi s vadami pohybu a integraci žáků s SPU do běžných kolektivů tříd. Všem dětem nabízí efektivní a **prohloubenou výuku jazyků**, esteticky zaměřených předmětů a informatiky formou volitelných předmětů. (www.zsnaalise.cz)

2 Školní družina

Toto výchovné zařízení je základní formou výchovy mimo vyučování a péče o děti zaměstnaných rodičů v průběhu školního roku a podle potřeby i o prázdninách. Školní družiny jsou určeny žákům 1.- 5. ročníků.

Školní družina je školské zařízení výchovy mimo vyučování. Není pokračováním školního vyučování a neměla by být chápána ani jako pouhá sociální služba, jako hlídání dětí. Pedagogická práce ve školní družině má svá specifika - dětem zabezpečuje odpočinek, rekreaci, ale i zajímavé využití volného času.

Činnost ve školní družině by měla v dítěti rozvíjet dovednosti důležité pro život ve společnosti a prostřednictvím aktivit výchovy v době mimo vyučování ho vybavit žádoucími vědomostmi, ale také postoji. Děti se zde učí žít a spolupracovat s druhými dětmi a tolerovat individualitu ostatních. Družina by měla napomoci posilovat osobnost každého jedince, pomoci mu „najít se“, profilovat se a dosáhnout úspěchu. Největší roli zde hrají vhodná motivace, radost z činnosti, ctižádost, zvědavost a povzbuzování. Důležitou úlohu má školní družina i v prevenci sociálně patologických jevů. A nesmíme zapomínat ani na to, že dítě, které právě absolvovalo školní vyučování, netouží potichu sedět a „být hodné“! (Balková, 2006, s. 9)

2.1 Z historie výchovy mimo vyučování v době školní docházky

Výchova dětí školou povinných v době mimo vyučování má v našich zemích dlouholetou tradici. Pozornost této problematice věnoval již J.A.Komenský, který zdůrazňoval význam her, zvláště pohybových, a zároveň upozorňoval na případnou možnost přetěžování dětí domácími úkoly. Dobře chápal i nebezpečí, které vyplývá z činností výchovně nevhodných, jako jsou např. karetní a jiné hazardní hry.

Mnozí osvědčení učitelé se věnovali výchově dětí mimo vyučování dobrovolně ve svém volném čase i v době, kdy neexistovala žádná příslušná výchovná zařízení. Tito učitelé vedli děti k lásce k přírodě, učili je poznávat historii země, nejbližšího okolí, rozvíjeli jejich hudebnost, hráli s nimi divadlo, předávali jim různé užitečné pracovní dovednosti. (Pávková a kol., 2002, s. 112-113)

Z tohoto historického pohledu je patrné, že již v minulosti záleželo těmto osvědčeným pedagogům na způsobu trávení volného času jejich svěřenců. V dnešní době rodiče vyhledávají pro své děti možnosti pro kvalitně prožívaný volný čas. Vždyť i školu pro své

děti velmi často vybírají již nejen podle bydliště, ale právě na základě nabídky volnočasových aktivit. Tady se již nejedná pouze o školní družiny, ale celý program pro žáky, který je nabízen konkrétní školou. Školní družiny ale v tomto programu hrají nemalou roli. Nabízejí nejrůznější možnosti vyžití v rámci svého ročního plánu a většinou i kroužky s nejrůznější tematikou.

2.2 Funkce školní družiny

Školní družina má předpoklad k pravidelnému a každodennímu pedagogickému ovlivňování volného času žáků, neboť vychovatelé:

- jsou se žáky v každodenním styku
- mohou působit na většinu žáků bez ohledu na sociální postavení rodiny
- mají možnost pravidelného kontaktu s rodiči
- pro své výchovné působení v době mimo vyučování mají vhodnou kvalifikaci
- jsou členy pedagogické rady, spolupracují s vedením školy a ostatními pedagogy

Výhodou je také blízkost školy a bydliště žáků i postavení školy jako koordinátora zájmové činnosti v místě působnosti. Prostředí školy je žákům důvěrně známé a poskytuje možnosti k realizaci všech typů činností ve volném čase (odpočinek, rekreace, zájmová činnost, společensky prospěšná činnost) i přípravy na vyučování. (Pávková a kol., 2002, s. 113-114)

V posledních letech se snížil zájem rodičů o to, aby jejich děti v rámci školní družiny vypracovávaly domácí úkoly. Naopak se projevuje větší zájem o soutěže a hry didaktického typu, které jsou pro děti často více atraktivní. Mají tak možnost si v rámci odpoledních aktivit nenásilnou a zábavnou formou zopakovat a procvičit své znalosti ze školy, případně si je rozšířit.

2.3 Druhy a obsah činností ve školní družině

Činnost školní družiny navazuje specifickým způsobem na vzdělávací činnost základní školy. Není však přímým pokračováním vyučování, ani ho nenahrazuje. Týdenní a denní rozvrh činností je sestaven tak, aby vyhovoval požadavkům duševní hygieny (střídání klidných a pohybově náročných činností, práce a odpočinku, organizovaných a spontánních činností apod.). Zároveň musí režim vytvářet dobré podmínky pro uskutečňování výchovných záměrů pedagogů. Přitom je nezbytné, aby vyhovoval i potřebám a zájmům dětí a respektoval jejich věkové zvláštnosti.

Ve školní družině se uskutečňují činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové, sebeobslužné, veřejně prospěšné a příprava na vyučování. Činnosti odpočinkové jsou pohybové i duševně náročné. Mohou mít podobu klidných her, četby, vyprávění apod., nejlépe podle zájmu a přání žáků. Rekreační činnosti mají většinou formu pohybových aktivit, pokud možno na zdravém vzduchu. Nejčastěji se uplatňují pohybové hry a rekreační sportování. Činnosti zájmové pomáhají uspokojovat, kultivovat a rozvíjet rozmanité potřeby a zájmy žáků. Ve školních družinách se děti seznamují s obecně zaměřenými základními druhy zájmových činností. Při činnostech sebeobslužných jsou žáci vedeni k upevňování hygienických a kulturních návyků a k péči o osobní majetek. Činnosti veřejně prospěšné vedou žáky k přiměřenému podílu na dobrovolné práci ve prospěch druhých a k tvorbě i ochraně životního prostředí. Žáci se podílejí na úpravě místností družiny, pomáhají menším dětem, starším lidem, zúčastňují se práce při zvelebování obce atd.

Školní družiny případně uskutečňují i některou ze specifických forem přípravy žáků na vyučování. Může mít podobu vypracovávání domácích úkolů, didaktických her i upevňování a rozšiřování poznatků při jiných činnostech, např. na vycházkách.

Z časových důvodů není možné zařadit všechny druhy činností během jednoho odpoledne. Činnosti se také prolínají, např. při rekreační činnosti se často objevují prvky zájmových nebo společensky prospěšných aktivit (např. pozorování přírody a její ochrana při rekreačních či pohybových hrách venku). Odpočinkové a rekreační činnosti by však v režimu dne neměly chybět.

Výchovné působení jako záměrná a cílevědomá činnost vychovatele předpokládá plánovitý postup. Při stanovení týdenních programů výchovné práce usiluje vychovatel o rovnováhu a správný poměr mezi jednotlivými druhy činností. Přitom vychází ze záměrů školy i z denních potřeb dětí. V osobní přípravě na výchovné činnosti vychovatel promýšlí využití pedagogických prostředků vzhledem ke stanoveným cílům.

Výchovné působení ve školní družině se dotýká všech oblastí výchovy a uskutečňuje se v průběhu činností. Každodenní výchovné činnosti vedou žáky k naplňování volného času hodnotným způsobem a zároveň uspokojují jejich potřeby a přání.

V práci družin se zdůrazňuje aktivní podíl žáků ve všech fázích činnosti. Vychovatel podněcuje děti k samostatnému promýšlení obsahu činnosti, bere v úvahu jejich návrhy, diskutuje o nich. Jejich požadavky taktně ovlivňuje. Snaží se, aby děti projevily co nejvíce aktivity, samostatnosti a tvořivosti při přípravě, organizačním zajišťování, vlastní akci a

hodnocení činnosti. Úloha vychovatele spočívá proto především v tom, že podněcuje a rozvíjí samostatnost, iniciativu žáků a jejich zájem podílet se na celém životě školní družiny.

Současné pojetí práce ve školní družině ve zvýšené míře zdůrazňuje požadavek individuálního přístupu, respektování osobnostních zvláštností jedinců v oblasti potřeb, zájmů, sklonů a schopností. Předpokladem k tomu je zachování rovnováhy mezi organizovanou a spontánní činností a přihlížení k odlišné mentalitě jednotlivých žáků i při hromadně organizovaných činnostech. (Pávková a kol., 2002, s. 114-116)

2.3.1 Pravidelná činnost

je dána týdenní skladbou zaměstnání a představuje zejména organizované aktivity zájmového či tělovýchovného charakteru; je do nich zahrnuta také práce vlastních zájmových útvarů, kterou může školní družina nabízet nejen svým žákům, ale za úplatu i ostatním zájemcům.

2.3.2 Příležitostné akce

přesahují zpravidla rámec jednoho oddělení a nejsou zahrnuty do standardní týdenní skladby činností. Jsou to např. besídky, slavnosti, výlety, návštěva divadelních představení, víkendové akce. Tyto akce připravují zpravidla všechna oddělení družiny a někdy jsou určeny také rodičům nebo i širší veřejnosti.

2.3.3 Spontánní aktivity

zahrnují každodenní individuální klidové činnosti po obědě, při pobytu venku (po organizované části pobytu v družině), spontánní hry v rámci ranního pobytu žáků nebo v tzv. koncové družině, kdy jsou slučována oddělení, i v období před odpoledním odchodem z ní. Vychovatelky musí při těchto činnostech nejen zajišťovat bezpečnost žáků, ale také navozovat a podněcovat některé jejich vlastní aktivity. Řízené a spontánní činnosti na sebe přirozeně navazují. Nabídka spontánních akcí ve školní družině se výrazně liší od nabídky středisek volného času žáků a mládeže. Tam jde o průběžnou volnou nabídku tzv. otevřeného zařízení, časově limitovaného pouze provozní dobou. Je určena návštěvníkům, kteří si vybrali tu či onu aktivitu. K dispozici jsou např. otevřená hřiště, herny, internetové pracovny apod., často bez přímé účasti či vedení pedagoga.

2.3.4 Odpočinkové činnosti

bychom měli chápat nejen ve smyslu klidových činností (poslechové činnosti, individuální hry, klid po obědě), ale i jako aktivní odpočinek (rekreační činnosti), který bude kompenzovat

jednostrannou zátěž během školního vyučování - např. závodivé hry při pobytu venku nebo v tělocvičně. Jako aktivní odpočinek mohou sloužit i různé organizované zájmové činnosti (např. v múzických oblastech, tělovýchovné aktivity apod.).

2.3.5 Příprava na vyučování

nespočívá jen ve vypracovávání domácích úkolů, ale zahrnujeme do ní i didaktické hry, tematické vycházky a další činnosti, jimiž upevňujeme a rozšiřujeme poznatky, které žáci získali ve školním vyučování. Pokud po dohodě s rodiči a vedením školy či třídními učiteli se někteří žáci ve školní družině věnují práci na domácích úkolech, mělo by se to dít v době vrcholící výkonové křivky (tedy nikoliv bezprostředně po obědě nebo po náročnější tělovýchovné aktivitě apod.). Vychovatelky by měly pro takové žáky připravit odpovídající klidné prostředí a po vypracování úkol zkontrolovat, ale neopravovat; pokud zjistí chyby, vyzvou žáka, aby si práci ještě jednou přečetl a sám našel nedostatky, opravil je a zdůvodnil. (Hájek a kol., 2007, s. 26, 27)

Z uvedeného vyplývá, že školní družina nabízí žákům možnost pravidelné činnosti, ale i odpočinkové a spontánní aktivity. Zároveň se zde žáci mohou účastnit různých akcí, jako jsou soutěže ve zpěvu, olympiády, karnevaly apod. Školní družina spolupracuje velmi úzce s pedagogy 1. stupně a napomáhá v systému výchovy a vzdělávání svým specifickým způsobem.

3 Základní principy práce ve školní družině – hra a zážitek

Základním prostředkem práce v družině je hra, která přináší kladné emoce, navozuje nové zážitky a využívá prvky zážitkové pedagogiky.

3.1 Zážitková pedagogika (výchova zážitkem)

Výchovné postupy založené na prožitku a zkušenosti představují širokou škálu nových nebo znovuobjevených metod výchovy ve volném čase. Opírají se o intenzivní zážitky a prožitky získané aktivní účastí v programu, který zahrnuje obvykle fyzické činnosti spojené často s určitou mírou (navozeného a kontrolovaného) subjektivního pocitu rizika. Jsou zaměřeny na rozvoj sebepoznání a sociálních vztahů. Kromě fyzického výkonu zahrnují obvykle i sebereflexi, reflexi sociálních vztahů apod.

3.2 Hra

Základem navozených situací je právě hra, která nabízí možnosti vstupu do nejrozličnějších rolí, situací, vztahů a odehrává se ve skutečném či navozeném prostředí. Z hlediska formulace obecných cílů má cíl sama v sobě, avšak samozřejmě může obsahovat ještě řadu dílčích cílů.

Hra je silným fenoménem, prosazuje svou existenci vlastními prostředky. Prostupuje životem žáků, ale najde si své účastníky i v jiných věkových skupinách. Podmínkou je přitažlivý či zajímavý námět, který nabídne hráčům přiměřeně individuální nebo týmový úkol, problém k řešení nebo osobní výzvu. Hra musí být postavena na jasném principu a pravidlech, uvedena odpovídající motivací a inscenována s vědomím, jak nejlépe v ní lze využít prostředí a navozenou atmosféru.

3.2.1 Zážitky účastníka hry

- Utkává se s problémem, výzvou, překážkou, soupeřem nebo situací; toto setkání může mít charakter individuálního nebo týmového souboje.
- Nasazuje své síly (často pro něj netušené), vytrvalost, schopnosti, intelekt, fantazii.
- Vstupuje do nejrozličnějších rolí, bere na sebe různé „převleky“ (sociální role) a může zažít pocity bezstarostnosti, výlety do světa fantazie, radost ze spontaneity a tvořivosti.
- Prožívá nejrozličnější emoce: napětí i uvolnění, smutek i radost, vzrušení i uklidnění, nadšení.

Svět her nabízí celé spektrum nejrozličnějších modelových situací, které se tak mohou stát průpravou na skutečný život. Cvičení prostřednictvím modelových situací přitom nemá

neblahé společenské důsledky. Hra je víc než zábavou, prostředkem relaxace, rekreace a zdrojem radosti. Cennou odměnou hráčů jsou totiž především jejich vnitřní pocity. Hra napomáhá rozvoji nejrůznějších a velmi efektivně působících složek osobnosti – samostatnosti, zodpovědnosti, tvořivosti, rozhodnosti, schopnosti týmové spolupráce, taktickému myšlení a strategickému plánování, učí žáky vyrovnávat se s porážkami. Především však přivádí jedince k lepšímu poznání sebe samého a jeho dosud utajených schopností, odbouráváním nejrůznějších bariér buduje psychickou odolnost, sebevědomí a sebedůvěru. Nabízí množství cenných zpětných vazeb: účastník poznává lépe vlastní osobnost i své místo ve skupině.

3.2.2 Formální znaky hry

- vystoupení z „obyčejného“ nebo „vlastního“ života do sféry představ a fantazie;
- uzavřenost a ohraničenost (prostorová a časová);
- možnost opakování (hry jako celku nebo jejích jednotlivých částí – refrénu);
- specifický a bezpodmínečný řád, jasně stanovená pravidla;
- rytmus a harmonie (střídání, kontrast, variace);
- napětí (nejistota a naděje).

Prožitek (zážitek) pokládáme za emocionálně zabarvený souhrn minulého, přítomného i budoucího v určitém časovém okamžiku; prožitek je charakteristický svou bezprostředností. Pokud je navozen právě hrou, odlišuje se od standardu běžného dne. Výchova prožitkem ze hry představuje takový přístup ke vzdělání, který je založen na schopnosti lidské paměti vstřebávat velmi dobře ty informace, jejichž vnímání provází naše intenzivní emoce. Práce pedagoga spočívá v záměrném vytváření situací, v nichž se předpokládá intenzivní prožívání, a v následné pedagogické práci s těmito prožitky (zpětnou vazbou). Směr této práce určují pedagogické cíle.

Výchova pomocí prožitků (tedy i při hrách) je chápána v různých souvislostech:

- Přináší účastníkům silné prožitky v aktivitách, které v sobě obsahují určitý stupeň rizika a dobrodružství.
- Motivuje k sebevýchově pomocí zážitků.
- Navádí na aktivní trávení volného času, překonává jednostrannost a zažité stereotypy.
- Vede k sebepoznávání, rozšiřování horizontů, pomáhá při hledání místa ve světě.

- Nabízí prostor pro sociální učení, získávání důvěry v sebe i ostatní lidi, pomáhá překonat hranice fyzických i psychických možností účastníků.
- Je jedinečnou možností získávat společné prožitky ve skupině.

Pro zážitkovou pedagogiku je charakteristické, že vědomě rozvíjí spolupráci v týmu a pracuje se specifickými zážitky z této společné činnosti. Důraz se klade na proces, průběh a děj – nikoli jen na splnění úkolu. Smyslem činnosti je zejména hledání a nacházení sebe samého.

4 Pedagogika volného času

4.1 Pojem volný čas, volný čas dětí

Objasňováním pojmu volný čas se zabývá mnoho odborných publikací. Pro naše účely je postačující, oddělíme-li od sebe sféru povinností a sféru volného času.

Volný čas je možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil (in Průcha, Walterová, Mareš, 2001). Je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění.

Pod pojem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). Ale i z těchto činností si někdy lidé vytvoří svého koníčka, což je zřejmé např. ve vztahu k přípravě (i konzumaci) jídla.

Specifickou zvláštností volného času dětí a mládeže (podle Úmluvy o právech dítěte je dítětem jedinec mladší 18 let a mládeží je u nás označována věková skupina 18-26 let) je to, že z výchovných důvodů je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování. Děti ještě nemají dostatek zkušeností, nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmových činností, potřebují citlivé vedení. Podmínkou účinnosti je, aby toto vedení bylo nenásilné, nabízené činnosti pestré a přitažlivé, účast na nich dobrovolná. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí, jejich mentální i sociální vyspělosti i na charakteru rodinné výchovy.

Prostředí, ve kterém děti tráví volný čas, je velmi různorodé. Může to být domov, škola, různé společenské organizace a instituce. Mnoho dětí prožívá své volné chvíle ve veřejných prostranstvích, venku, na ulici, často bez jakéhokoli dohledu, dokonce i bez zájmu dospělých. Tato situace je neuspokojivá, je tím ohrožena výchova dětí a často i jejich bezpečnost. To platí zvláště pro menší děti žijící ve velkých městech.

Děti mají relativně hodně volného času. Společnost by měla mít zájem na tom, jak děti svůj volný čas tráví. Je samozřejmé, že na prvním místě je to záležitost rodiny. Názor, že výchovu dětí ve volném čase plně zabezpečí rodina, je však mylný. Pro tuto funkci má nejen nedostatek času, ale chybí jí i potřebné materiální vybavení a odborná kvalifikace. Rodina též

nemůže uspokojit potřebu dětí a zejména dospívajících sdružovat se ve skupinách vrstevníků. Některé tendence k omezování či rušení institucí pro výchovu mimo vyučování jsou nedomyšlené a škodlivé. Historické zkušenosti i zkušenosti ze zahraničí potvrzují, že prevence je ve výchově účinnější a také podstatně levnější než náprava chyb a převýchova. A právě kvalitní výchova dětí ve volném čase má výrazný preventivní význam.

4.2 Různé pohledy na volný čas

Na problematiku volného času je možné se dívat z různých pohledů. Z ekonomického hlediska je důležité, kolik prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas, zda a jakým způsobem se aspoň část nákladů vrátí. Z volného času se stalo odvětví, které je využíváno jak pro výchovnou a vzdělávací činnost, tak komerčně. Průmysl volného času je v tržních ekonomikách samostatným a většinou dobře prosperujícím odvětvím, které však často rezignuje na vzdělávací cíle a kultivaci osobnosti. Z hlediska sociologického a sociálněpsychologického je zapotřebí sledovat, jak činnosti ve volném čase přispívají k utváření mezilidských vztahů, zda pomáhají tyto vztahy kultivovat. Proto byl volný čas dětí a mládeže nesčíslněkrát předmětem úvah rodičů, pedagogů, psychologů i kriminalistů a v neposlední řadě sociologů a filozofů.

Významná je i určitá možnost kompenzace vlivu některých problémových rodin a úrovně sociální péče ve volném čase.

(Pávková a kol., 2002, s. 13-15)

Družinu navštěvují nejen standardní žáci, ale také jedinci, kteří vyžadují specifický pedagogický přístup, a proto je nutné toto zájmové vzdělávání přizpůsobit potřebám, které vyplývají ze zdravotního oslabení nebo postižení žáka. Do oddělení školní družiny mohou být také začleňováni žáci ze společensky a kulturně znevýhodněného prostředí s oslabeným rodinným zázemím či jedinci pocházející z jazykově odlišného prostředí. Snížená sociální adaptabilita těchto žáků nebo zvýšená potřeba intenzivnější péče v některé oblasti vyžaduje přizpůsobení forem a obsahu činnosti školní družiny.

Snahou by pak mělo být vytvořit každému žákovi podmínky k rozvoji jeho osobnosti. Integrace má vedle nesporných kladů i svá rizika, která je nutno ne-li vyloučit, tedy volbou přiměřených metod a prostředků alespoň minimalizovat, aby žák nebyl izolován nebo případně i vyloučen ze společnosti ostatních. Prostor a postupy by měly usnadňovat osobnostní a sociální rozvoj i sociální integraci žáka. Začleňování znevýhodněných žáků vyžaduje i vysoce profesionální přístup pedagogů k těmto jedincům. Měli by si uvědomovat,

že znevýhodnění v jedné oblasti může posilovat jiné osobnostní předpoklady žáka, který bývá v obtížnější situaci, má menší zkušenosti a větší problémy s osamostatňováním, hůře se prosazuje, může projevovat menší schopnosti autoregulace atd. (Hájek a kol., 2007, s. 53)

Vytváření formálních i neformálních skupin na základě společného zájmu je součástí socializace jedince.

Je zřejmé, že způsob využívání volného času u dětí je ovlivněn sociálním prostředím. Zvlášť silný je vliv rodiny. Rodiče slouží svým dětem jako vzory, buď pozitivní, či negativní. Rodiny, které neplní dobře svoji výchovnou funkci, se velmi často vyznačují nezájmem o to, jak dítě tráví svůj volný čas. Školy, výchovná zařízení i další subjekty mají možnost tento nedostatek do určité míry kompenzovat kvalifikovaným pedagogickým vedením. Pokud se to nepodaří, je zvýšené nebezpečí, že se dítě dostane do vlivu nežádoucí vrstevnické skupiny, kde je jeho vývoj ohrožen. O agresivitě, vandalismu, brutalitě, nežádoucí sexualitě, alkoholu, nikotinu nebo jiných drogách už bylo napsáno mnoho varovných vět. (Pávková a kol., 2002, s. 15)

4.3 Volný čas a životní styl

Způsob využívání volného času je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu. Pojem životní styl je složitý a velmi komplikovaný. Jedna z mnoha definic vymezuje životní styl jako souhrn životních forem, které jedinec aktivně prosazuje (Bakalář). Zahrnuje hodnotovou orientaci člověka, projevuje se v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek. Všechny tyto skutečnosti lze posuzovat mimo jiné i z hlediska volného času a hospodaření s ním. (Pávková a kol., 2002, s. 28,29)

4.4 Požadavky pedagogiky volného času

Výchovná práce ve školní družině má svá specifika a liší se od organizace vzdělávání ve škole. Je třeba brát tyto odlišnosti v úvahu a vycházet zejména z některých požadavků pedagogiky volného času, které představují strategii výchovné práce ve školní družině.

Pro úspěšné pedagogické působení bylo formulováno několik zásad, což je souhrn požadavků, pokynů a zkušeností, jejichž respektování vede k efektivitě pedagogického procesu. Jedná se o zásadu soustavnosti a cílevědomosti, která určuje záměrné pedagogické působení rozložené do soustavy na sebe navazujících dílčích kroků, které směřují ke stanovenému dlouhodobému cíli - ve výchově mimo vyučování je to utváření dovedností, návyků, ale i postojů. Výchovné působení nesmí být kampaňovitě, jednotlivé výchovné

složky realizované v zájmových činnostech se mají doplňovat a prolínat. Realizaci této zásady napomáhá plánování, které by nemělo být formální, nahodilé, ale promyšlené na základě analýzy předchozích zkušeností a odborných poznatků. Plánování stanovuje dílčí kroky směřující k vytyčenému a formulovanému cíli.

Zásada posloupnosti vychází z tradičního požadavku, že pedagog postupuje od známého k neznámému, od blízkého k vzdálenému, od jednoduchého k složitému.

Zásada přiměřenosti apeluje na pedagoga, aby při výběru činností zohledňoval věk účastníků, jejich fyzickou i mentální vyspělost a jejich momentální stav. Pokud je zvolený námět pro věk účastníků obtížný, požadavky je budou zatěžovat a vyčerpávat a posléze budou rezignovat. Jestliže bude námět určen pro nižší věk, činnost je sice bude chvíli bavit, ale brzy je omrzí. Pokud činnost není přiměřená, děti se budou nudit a zvolí si vlastní aktivity, které pedagog většinou následně hodnotí jako zlobení.

Činnosti v době volna je také nutné volit s ohledem na psychohygienu a kontext předchozích aktivit (např. po náročném dnu ve škole nelze ve školní družině zařadit další náročné činnosti). Svůj rytmus ve škole mají i dny v týdnu. Z hlediska výkonnosti jsou produktivní úterky a čtvrtky. Třetí den bývá kritický - proto je např. i legislativně stanoveno pro dětské tábory, že třetí den má být odpočinkový.

Zásada vyzdvihování kladných rysů osobnosti, pochvala, uznání a ocenění zvyšují sebevědomí a jsou nejlepší motivací k další činnosti.

Z charakteru výchovy mimo vyučování vyplývají další specifické požadavky, podle jejichž respektování lze posuzovat kvalitu výchovného působení.

(Pávková a kol., 2002, s. 46, 47)

4.4.1 Požadavek pedagogického ovlivňování volného času

Vychovatel navozuje a motivuje co nejrozumnější činnosti. Stereotypnost aktivit, které se v některých školních družinách často opakují, je často odůvodňována tvrzením, že „žáci to chtějí“. To může být jistě pravda, ale jen do určité míry. Ve skutečnosti jim nebyla nabídnuta nová, dostatečně atraktivní činnost, nebo žáci nebyli v nové činnosti přiměřeně úspěšní (vychovatelka pravděpodobně neoceníla dostatečně jejich výkony). Při nabídce různých aktivit by vychovatelka neměla opomíjet přirozenou zvědavost žáků, která jí pomůže ovlivnit náplň volného času neotřelou nabídkou, nápaditou motivací, překvapivým a přitažlivým navozením situace, vítanou změnou prostředí, zajímavými pomůckami (vyrobenými příp. i

společně se žáky) atd.

4.4.2 Požadavek dobrovolnosti

Všechny činnosti by měly být přiměřené věku žáků a jejich momentálnímu stavu; žáci by je měli vykonávat dobrovolně na základě vzbuzeného zájmu a motivace (nikoliv jen pokynu), všichni žáci by měli být v dané činnosti přiměřeně úspěšní.

4.4.3 Požadavek zajímavosti a zájmovosti

Činnosti by měly být pro žáky atraktivní, měly by využívat jiné postupy a náměty než ty, které znají ze školy, nebo dokonce ještě z mateřské školy. Navzdory určité pravidelnosti, která vychází z týdenní skladby zaměstnání, musí být činnosti co nejpestřejší. Nesmíme také opomenout, že školní družina vstupuje na trh volného času a podle zájmu žáků i ocenění rodiči získává prestiž a následně i morální a případně i materiální podporu od zřizovatele, někdy i ve formě sponzorských darů.

4.4.4 Požadavek aktivity

Aktivity musíme volit tak, aby se v nich uplatnili a mohli být přiměřeně úspěšní všichni žáci. Každý z nich se může podílet (participovat) na tvorbě týdenních plánů, na přípravě činnosti, realizaci i hodnocení všeho, co společně tvoří.

4.4.5 Požadavek citlivosti a citovosti

Všechny činnosti by měly přinášet žákům kladné emoce, a to nejen z aktivity samé a z následné pochvaly, ale také z objevování nových „obzorů“ či překonání překážek.

4.4.6 Požadavek prostoru k seberealizaci

Vrcholným produktem činností by měla být radost žáka, který nachází a objevuje sám sebe, zvláště je-li kladně hodnocen a prostřednictvím činnosti v oddělení si vytváří žádoucí sociální kontakty. (Hájek a kol., 2007, s. 31)

5 Klíčové kompetence – integrované vzdělávací cíle

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání stanovuje kompetence pro školní výuku. Při výchovné práci v družině na ně v základních principech navazujeme, ale rozšíříme je o kompetenci k trávení volného času.

Rovněž činnost školní družiny jako součásti vzdělávací soustavy by měla ústít v získávání tzv. klíčových kompetencí. Pojem kompetence je chápán jako souhrn znalostí, schopností a praktických dovedností a s nimi souvisejících postojů i hodnotových orientací, které jsou předpokladem k výkonu činností. Kompetence jsou soubory činnostně zaměřených a prakticky využitelných výstupů (výsledků pedagogického působení) a lze je chápat jako sdružené jednotlivé (dílčí) vzdělávací cíle. Představují soubor **znalostí** rozvinutých do **schopností** a povýšených na **dovednosti**, které jedinec umí využívat v praxi. Získané klíčové kompetence jedinci potřebují pro svou osobní realizaci, k začlenění do společnosti a zaměstnání, a odrážejí se i v projevovaných postojích.

Klíčové kompetence představují cílové stavy, k jejichž naplňování by mělo směřovat veškeré vzdělávání. Každá etapa vzdělávání přispívá svým dílem k posilování těchto kompetencí a každá je dalšímu rozvoji a zdokonalování těchto kompetencí otevřená. Ve všech etapách vzdělávání (tedy i zájmového) je jedním z cílů vybavit každého jedince kompetencemi na úrovni, která je pro něho osobně dosažitelná. Při hodnocení žáků by tedy měly vychovatelky porovnávat rozvoj žáků především v rámci jejich individuálního osobnostního vývoje, který se může samozřejmě někdy výrazně lišit od pokroků, které jsou patrné u žáka jiného. Do školy i školní družiny přicházejí vždy žáci s různou mírou předchozích zkušeností, z různého sociálního prostředí, s odlišnými dispozicemi a také s odlišným zájmovým zaměřením.

Ve školní družině podněcujeme žáky ke vzdělávání pouze na základě zájmu a vzhledem k omezenému času, po který vychovatelky mohou na žáky působit (pracovat s nimi), budeme velmi skromní ve formulaci cílů, které by měly kompetence zakládat či završovat.

Školní družina nemá stanovené standardy, kterými musí žáky vybavit, proto bude kompetence přiměřeně svým možnostem spíše jen posilovat a rozvíjet. Opět zde tedy platí, že i při úvahách, které kompetence lze ve školní družině nejlépe rozvíjet a upevňovat, můžeme částečně čerpat z formulací, které vymezují klíčové kompetence žáků v RVP pro základní vzdělávání, i z RVP pro předškolní vzdělávání, na něž školní družina přirozeně navazuje. Budeme si však vědomi toho, že úkolem pedagogického procesu v zájmovém vzdělávání není

tyto kompetence zcela naplňovat.

Jelikož jednou činností budeme posilovat pravděpodobně více kompetencí, a půjde tedy o komplexní působení, nebudeme u každé jednotlivé činnosti uvedené v ŠVP formulovat jedinou konkrétní kompetenci, která by měla být rozvíjena. Je však vždy vhodné, a usnadní nám to také později výchovnou práci, připomeneme-li v našem ŠVP, které z kompetencí považujeme pro uvedené činnosti za prioritní. (Hájek a kol., 2007, s. 21, 22)

Znění klíčových kompetencí uvedeno v přílohách.

Pro volný čas speciálně formulovaná:

5.1 Kompetence k trávení volného času

Žák umí účelně trávit volný čas, orientuje se v možnostech jeho smysluplného využití, umí si vybrat zájmové činnosti podle svých dispozic, rozvíjí své zájmy v organizovaných i individuálních činnostech, rozvíjí schopnost aktivního trávení volného času jako kompenzaci stresových situací (či jednostranné zátěže ze školního vyučování), umí odmítnout nevhodné nabídky pro trávení volného času.

Kromě výše uvedeného pojetí klíčových kompetencí jsou použitelné i jiné koncepce a formulace, které jsou uplatňovány v Evropské unii a v zemích OECD.

Jde např. o těchto „39 klíčových kompetencí pro Evropu“:

- Být schopen vzít v úvahu zkušenost.
- Dávat věci do souvislosti a organizovat poznatky různého druhu.
- Organizovat svůj učební proces.
- Být schopen řešit problémy.
- Být zodpovědný za své učení.
- Zvažovat různé zdroje dat.
- Radit se s lidmi ve svém okolí.
- Konzultovat s experty.
- Získávat informace.
- Vytvářet a uspořádávat dokumentaci.
- Chápat kontinuitu minulosti a současnosti.

- Nahlízet na aspekty rozvoje společnosti kriticky.
- Být schopen vyrovnávat se s nejistotou a komplexností situací.
- Účastnit se diskusí a vyjadřovat vlastní názor.
- Vnímat politický a ekonomický kontext ve vzdělávacích a pracovních situacích.
- Hodnotit sociální chování související se zdravím, spotřebou a prostředím.
- Vážit si umění a literatury.
- Rozumět více jazykům a hovořit jimi.
- Být schopen číst a psát ve více jazycích.
- Být schopen mluvit na veřejnosti.
- Obhajovat vlastní názor a argumentovat.
- Naslouchat názorům jiných lidí a brát je v úvahu.
- Vyjadřovat se písemně.
- Rozumět grafům, diagramům a tabulkám.
- Být schopen spolupráce a práce v týmu.
- Činit rozhodnutí.
- Řešit konflikty.
- Posuzovat a hodnotit.
- Navazovat a udržovat kontakty.
- **Vytvářet projekty.**
- Brát na sebe zodpovědnost.
- Přispívat k práci skupiny a společnosti.
- Organizovat svou vlastní práci.
- Projevovat solidaritu.
- Ovládat matematické a modelové nástroje.
- Využívat informační a komunikační technologie.
- Být flexibilní při rychlých změnách.

- Nalézat nová řešení.
- Být houževnatý při překonávání obtíží.

(Hájek a kol., 2007, s. 23 – 25)

Prostřednictvím volnočasových aktivit jsou tyto kompetence posilovány a rozvíjeny.

Školní vzdělávací program školní družiny naší školy je vytvořen právě na základě těchto zásad a mimo jiné podporuje v dětech znalosti nejen o naší vlasti, ale i o celé Evropě a zemích světa v okruhu Člověk a jeho svět.

K rozšíření vědomostí o anglicky mluvících zemích volíme formu projektu.

6 Psychologická hlediska

Věnujeme se základním psychologickým termínům, které nám dále pomohou zmapovat konkrétní věkovou skupinu.

6.1 Poznávací procesy

6.1.1 Vnímání

Vnímání je poznáním přítomnosti, je založeno na aktuálním kontaktu s poznávanými objekty. Slouží potřebě orientace v prostředí. Takto získané informace následně ovlivňují chování, takže působí i jako regulační mechanismus. Vnímání úzce souvisí s dalšími psychickými procesy, protože obvykle nejde jen o pouhý smyslový obraz reality, ale i o jeho další transformaci a interpretaci. (Vágnerová, 2001, s. 97)

Aktuální percepci může ovlivnit i emoční ladění, eventuelně citová zkušenost.

Vnímání jako vývojově primární a jednodušší poznávací funkce je ve značné míře ovlivňováno dosaženou úrovní rozumových schopností. Rozvíjí se v interakci s rozvojem dalších poznávacích procesů.

Ve školním věku dochází, v rámci celkového rozvoje poznávacích procesů, k zásadním vývojovým změnám i ve vnímání. Školák už dovede vnímat diferencovaně, uvědomuje si, že celek tvoří části, jejichž vzájemný vztah je pro jeho kvalitu dost podstatný. Není pro něj problém vnímat každou část odděleně a zároveň ve vztahu k celku. To se projevuje jak v postoji k vnímané skutečnosti, tak ve způsobu interpretace vnímaných podnětů. Tato nově rozvinutá schopnost analýzy a syntézy se projeví vnímáním celku jako souboru detailů, mezi nimiž jsou nějaké vztahy. Vnímání pracuje s analýzou detailů, ale i s jejich vzájemnými vztahy a s celkem, který vytvářejí. Dochází ke změně postoje k vnímané realitě, která souvisí s nástupem určitého způsobu uvažování (konkrétních logických operací). Vnímání již není tolik závislé na aktuálním stavu objektu ani aktuálním pohledu subjektu, ale dovede vzít v úvahu i další možné varianty, které zná ze zkušenosti. Vnímání je významnou součástí realistického vztahu k poznávané skutečnosti, který je pro děti tohoto věku charakteristický. (Vágnerová, 2005, s. 53, 57, 58)

6.1.2 Paměť

Paměť v širokém slova smyslu zahrnuje veškerou aktivitu spojenou s uložením, uchováváním a vybavováním minulých informací.

Paměťový proces probíhá v posloupnosti 3 typických fází:

1. Vštípení.
2. Uchování v paměti.
3. Vybavení.

Paměť je funkce, která umožňuje uchování zkušeností. Nemá vlastní obsah, je vždycky spojena s dalšími psychickými procesy, poznávacími či emotivně regulačními. Paměť pomáhá při zpracování, interpretaci a transformaci zkušenosti. Paměťové funkce jsou ovlivňovány somatickým i psychickým stavem. (Vágnerová, 2001, s. 121, 122, 124)

6.1.3 Učení

Učení je podmínkou trvalejší změny psychických funkcí, která vzniká na základě zkušenosti. Funkcí učení je adaptace na podmínky. Jedním z nejjednodušších způsobů učení je cvičení, kdy se žádoucího efektu dosahuje pouhým opakováním. Podmiňování je proces jednoduchého učení, které vzniká na základě asociace. Buď na základě spojení určitých podnětů (klasické podmiňování), nebo spojení určité reakce s jejími důsledky (operantní podmiňování). Schopnost učení je součástí inteligence, specificky lidskou formou učení je kognitivní a sociální učení. Kognitivní učení zahrnuje zpracování informací, porozumění různým vztahům i obecnějším pravidlům. Sociální učení je závislé na kontaktu se společností a umožňuje jedinci, aby porozuměl normám, které zde platí, a osvojil si požadované formy chování. V této souvislosti jde především o učení nápodobou a v rámci identifikace. Paměť i učení se rozvíjí v rámci celkového rozvoje rozumových schopností, v interakci s dalšími, dílčími kompetencemi. (Vágnerová, 2005, s. 93)

6.2 Emoce

Mnohé vývojové teorie zdůrazňují význam interakce kognitivní a emoční složky pro celkový vývoj dětské osobnosti, a důležitost emocí pro socializační vývoj. Emoce lze definovat jako schopnost reagovat prožitkem libosti či nelibosti, spojeným s fyziologickými reakcemi a změnou aktivity, eventuelně i dalšími projevy. Funkcí emocí je základní orientace a regulace směřující k adaptaci na dané podmínky. Emoční prožitky jsou spojené s fyziologickými reakcemi, tyto reakce zajišťuje autonomní nervový systém. Emoce lze diferencovat na základě jejich kvality, zaměření, intenzity a délky trvání. Teorií emocí je velmi mnoho, každá z nich je zaměřena na určitou oblast, např. na kognitivní interpretaci emocí, na fyziologickou složku emočního prožívání nebo na jejich vnější projev. Emoční inteligence je komplexní

schopnost, na níž závisí životní spokojenost a úspěšnost v praktickém životě. Její důležitou součástí je empatie, tj. vnímavost k emocím jiných lidí. Emoční paměť představuje specifickou schopnost, užívající jiný způsob kódování. Emoce jsou důležitou složkou psychického vývoje, podporují socializaci i rozvoj poznávacích schopností. (Vágnerová, 2005, s. 167)

6.3 Socializace

Socializace je specifickým způsobem rozvoje lidské osobnosti. Je to proces učení, stimulovaný sociokulturními vlivy. Realizuje se prostřednictvím působení různých sociálních skupin, v sociálních situacích. Ovlivňuje osvojování žádoucích způsobů chování i prožívání jednotlivců. Pod vlivem této zkušenosti se u každého člena společnosti rozvíjí specifické schopnosti, dovednosti i stereotypy chování, které jsou pro tuto společnost charakteristické. (Vágnerová, 2001, s. 22)

6.3.1 Socializace a škola

Vliv školy na další socializaci školáka je bezesporný. Při nástupu do školy musí být splněny některé základní požadavky, aby dítě mohlo roli školáka zvládnout, aby škola mohla splnit svou roli a přitom nepředstavovala pro dítě zbytečný stres.

Škola rozvíjí dítě specifickým způsobem, v závislosti na hodnotách majoritní společnosti. Sociokulturní handicap v této souvislosti představuje nedostatek očekávané sociokulturní zkušenosti, která by vytvářela předpoklady k úspěšné adaptaci na roli žáka. Školu lze pojímat i jako místo konfrontace hodnotového systému rodiny a školy. Postoje ke škole vycházejí ze stylu života a hodnot rodiny. Dítěti jsou automaticky tímto způsobem předávány a nezávisí významně na verbální proklamaci důležitosti vzdělání (pokud tomu neodpovídá každodenní zkušenost dítěte). Jestliže školní úspěšnost nemá pro rodinu význam, nemá smysl ani pro identitu dítěte, které v ní žije.

Sociální připravenost, která je podmínkou dobré adaptace na školu, závisí na předchozích zkušenostech dítěte. Jde o diferenciaci chování na různé sociální úrovni, o rozlišení role dítěte a dospělého (v tomto případě učitele). V této souvislosti je důležitá i verbální připravenost, včetně schopnosti rozlišovat stabilní komunikační vzorce, typické pro určité prostředí nebo situaci. Dále jde o přiměřenou hodnotovou orientaci a osvojení základních norem chování, platných v majoritní společnosti. (Vágnerová, 1997, s. 22)

6.4 Motivace

Motivaci můžeme chápat jako děj, jenž je vyvolán naší snahou v určitém výchozím stavu (např. si uvědomím, že něco chci) a směřuje k určitému cílovému stavu (dosažení chtěného).

Motivační síly:

- Pudy a potřeby
- Zájmy a záliby
- Postoje, hodnoty, city a citové vztahy
- Cíle a životní plány
- Příp. sklony a zvyky (návyky)

Zájmy jsou významnou motivační silou. Jsou obvykle spojeny s konáním různých činností. Zájem zahrnuje poznávací, citovou i volní stránku psychiky. Zájmy jsou takové postoje, jejichž předmětem je určitá činnost. Sdružují motivy, které se prováděním této činnosti uspokojují. Zájmy vyrůstají z lidské potřeby spontánního rozvoje. (Novák, 1993, s. 35, 36)

7 Dítě mladšího školního věku

Abychom mohli správně připravit projekt, který bude opravdu motivovat a vycházet vstříc potřebám dítěte mladšího školního věku, je potřeba být dobře obeznámen se specifiky tohoto období.

Zjistíme, že vývoj lidské psychiky je závislý na individuálně specifické interakci dědičných dispozic a vlivů vnějšího prostředí, především sociálního.

7.1 Mladší školní věk

Období od šesti do deseti až jedenácti let – kdy dítě je žákem prvního stupně základní školy – připadalo psychologům a zejména psychiatrům jako období nenápadné, klidné, bez velkých konfliktů. Dojem vznikl při srovnání s nápadnými změnami v předchozích letech a zejména s vyhrocenou problematikou následující puberty. Ve skutečnosti i v mladším školním věku dochází k důležitým změnám a vznikají nemalé problémy.

Vstup dítěte do školy je důležitý životní mezník, jímž nastává pronikavá změna v jeho způsobu života a sociálních vztazích. Dítě to prožívá již v tom smyslu, že nyní odchází pravidelně z domova do školy, tak jako odcházejí dospělí do práce. Dítě má nyní společenské povinnosti – školní povinnosti – a ty není možno odpustit. Někdy je to dítěti nepříjemné, ale vstup do školy je pro ně dokladem toho, že se přiblížilo cíli „být velký“ jako dospělí nebo alespoň jako starší kamarádi, kteří se leckdy k předškolnímu, „malému“ dítěti chovali přezíravě.

Ostatní děti i dospělí se k nim nyní chovají poněkud jinak než dříve. Rodina sleduje pokroky dítěte v učení a chválí jeho drobné úspěchy. Dítě přijalo novou sociální roli a získalo nový status, roli a status žáka či školáka.

Při adekvátním uspořádání vyučování a při příznivém emočním klimatu ve školní třídě se uspokojují potřeby dítěte, zejména potřeba činnosti, jeho zvědavost, radost ze získání dovedností, výkonová motivace, potřeba získat úspěch a uznání za výkon aj. U dětí tohoto věku **snadno vzniká zájem o něco nového**, s čím se začaly seznamovat a v čem si ověřují svou kompetenci. Obtíže vznikají při nedostatečné školní zralosti, nedostatečné připravenosti dítěte pro školu, při nedostatecích v působení rodiny a školy, při nižší úrovni obecné inteligence dítěte i při jeho dílčích, specifických nedostatecích (při specifických poruchách učení, jako je zejména dyslexie, ale také při celkové neobratnosti dítěte, která působí obtíže v tělesné výchově).

Školní docházka přináší dítěti také nové vztahy – k učiteli a ke spolužákům. Spolužáci, vrstevníci získávají pro dítě značný význam, vytvářejí se kamarádké i přátelské vztahy, ale také vztahy charakterizované antipatií, soupeřením, agresivitou. Dítě se učí různým formám sociální interakce a komunikace s různými lidmi – členy rodiny, učiteli, spolužáky.

Za příznivých podmínek dochází dítě k poznání toho, že dobrými výkony, úsilím, snahou lze dosáhnout vnitřního uspokojení z osvojení dovednosti a z dobrého výkonu a také kladného hodnocení významných druhých, tedy rodičů, prarodičů, pedagogů aj. To je moment důležitý pro rozvíjení vůle a sebehodnocení osobnosti pro celý další život. (Čáp, Mareš, 2001, s. 228 - 230)

Vychovatel musí zvláště dbát na to, aby v dítěti posiloval pracovitost a eliminoval nebezpečí vzniku pocitů méněcennosti, v situacích zadávání úkolů, hodnocení dítěte a jeho seberepresentace. (Helus, 2004, s. 207)

Myšlení dětí v mladším školním věku je mnohem rozvinutější než na předchozím vývojovém stupni, na druhé straně to stále ještě není abstraktní myšlení dospělého se středoškolským nebo vyšším vzděláním. Podle Piageta jde o etapu konkrétních operací. Myšlení již respektuje zákony logiky; děti dokážou klasifikovat, třídit, řadit, zvládají inkluzi a jiné operace, přitom však se stále váží na **názorné poznání, na konkrétní předměty a procesy, které lze přímo vnímat a představit si je**, popřípadě **s nimi manipulovat**, prakticky si ověřit řešení problému.

Děti se zajímají o to, jaká je skutečnost, chtějí ji poznat do podrobností a objektivně. (Čáp, Mareš, 2001, s. 230, 231)

Školák ve volném čase také rád čte, případně žádá, aby se mu četlo. Škola mu nestačí, **žádá další přísun informací**. Toto je věk dětských encyklopedií i zábavné literatury. (Říčan, 1990, s. 169)

Je třeba navozovat situace, v nichž dítě vystupuje před druhými, vstupuje do centra pozornosti, je aktérem. Patří k přirozenosti tohoto věku, že po něčem takovém touží. Seberepresentace přináší dětem pocity zadostiučinění a hrdosti, stává se motivem zvýšeného zájmu. Víme ovšem, že mnohé děti, a to z různých důvodů, tkvících hlavně v neadekvátních reakcích okolí, se stydí a bojí, že si udělají ostudu. To je třeba „odblokovat“ především tím, že dítě získává zkušenosti, které tyto pocity oslabují. Seberepresentace je důležitá pro vývoj bohatého projevu, utváření způsobilosti chovat se mezi lidmi kultivovaně, přirozeně a důstojně. (Helus, 2004, s. 208)

8 Projekt

Pro děti tohoto věku je tedy typická zvědavost a touha po novém poznání. Aby si děti dobře zapamatovaly nové, je třeba zvolit dobrou motivaci a správný postup. Je přínosem, když se samy stávají aktéry, samy si aktivně vyrábějí a opakuji.

Každá kultura má svá lidová rčení popisující zkušenosti lidstva s učením mládeže. Čínské je nejvýstižnější: „**Řekni mi a já zapomenu, ukaž mi a já si zapamatuji, nech mne to dělat a já pochopím.**“

Žijeme však ve světě, kde se v názorech na řadu věcí můžeme už opřít o důkazy. I v tomto případě nám výzkum říká celkem přesně, co se učíme a co si zapamatujeme. Je to takto:

10 procent toho, co slyšíme
15 procent toho, co vidíme
20 procent toho, co současně vidíme i slyšíme
40 procent toho, o čem diskutujeme
80 procent toho, co přímo zažijeme nebo děláme
90 procent toho, co se pokoušíme naučit druhé

Jean Piaget došel ve své práci před sedmdesáti lety ke stejným výzkumy podloženým závěrům. Také nedávný výzkum mozku řádně doložil skutečnost, že učení probíhá nejlépe, když začneme od konkrétního, přejdeme k symbolickému a nakonec k abstraktnímu. (Kovaliková, 1995, s. 9)

Aktivní účast každého člověka na vlastním životě je předpokladem fungování občanské společnosti, k níž výuka v našich programech směřuje. V procesu učení je **aktivita podmínkou učení**, bez ní učení neprobíhá. K vybuzení aktivity žáka nebo k vzniku takové aktivity, která učení pomáhá, nestačí žáka motivovat na začátku hodiny, jak si mnozí učitelé představují. Být aktivní je celoživotní postoj a vytváří se postupně. Děti se k němu mohou dopracovat zejména v činnostech, které jim dávají dobrý smysl, přinášejí jim prožitek a uspokojení z výsledku. O to je potřeba dbát při výuce, **v tvorbě projektů**, při plánování kurikula.

(Beran, Blažková, Brož, Duchoňová, Černý, Feřteková, Fuchsová, Hausenblas, Hruška, Hyklová, Kargerová, Kasíková, Kimáková, Kmentová, Košťálová, Krejčová, Křístek, Křístková, Lokaj, Marada, Procházková, Rýdl, Šundová, Wojnar, Zmrzlík, 2003, s. 16)

Projekt je vhodné zahájit společnou přípravou, např. použít metodu brainstorming. Název této komplexní výukové metody je anglickým slovem. Doslova v českém překladu brainstorming znamená „bouři mozků“ nebo také „útok“ na mozek, resp. na myšlení. V českém a slovenském prostředí se setkáváme též s názvem burza nápadů. Tato výuková metoda byla popsána Alexem Osbornem v roce 1953 jako metoda podněcování skupin k tvůrčímu myšlení.

Klíčovým principem a předností brainstormingu je produkce velkého množství návrhů řešení vhodně formulovaného problému v relativně velmi krátké době.

Hlavním smyslem brainstormingu je vyprodukovat co nejvíce nápadů a potom posoudit jejich užitečnost.

Pravidla brainstormingu

1. Nepřipouští se kritika žádných navrhovaných řešení, nápadů. Posuzování nápadů se odkládá až do další fáze
2. Podporuje se naprostá volnost v produkci nápadů. Tato volnost produkce předpokládá neformální, tvůrčí klima ve třídě.
3. Pozornost je zaměřena na vyprodukování co nejvíce nápadů.
4. Každý návrh, nápad se musí zapsat.
5. Inspirovat se při vytváření nových nápadů již vyprodukovanými (a zapsanými) nápady.

Učení v projektech vykazuje značnou pestrost v pojetí projektů, celkově však znamená obohacení metodického repertoáru, neboť představuje cenný příspěvek k alternativní kultuře učení a výuky.

Projekt můžeme vymezit jako komplexní praktickou úlohu (problém, téma) spojenou se životní realitou, kterou je nutno řešit teoretickou i praktickou činností, jež vede k vytvoření adekvátního produktu.

Podle zvolených cílů a vybraných témat projektu se stanoví také časový rozsah projektové výuky, který může být:

1. krátkodobý, tj. dvou až několika hodinový,
2. střednědobý, realizuje se v průběhu jednoho až dvou dnů,
3. dlouhodobý, tzv. projektový týden, který se obvykle absolvuje jedenkrát ročně,

4. mimořádně dlouhodobý, zahrnuje několik týdnů nebo i měsíců

Je možno počítat s tím, že projekt

- zvyšuje motivaci, iniciativu a odpovědnost žáků
- poskytuje řadu příležitostí k praktickému řešení úkolů a problémů ze života
- posiluje u žáků ochotu spolupracovat a radit se s jinými
- přináší korektiv k tradiční výuce, neboť ji **obohacuje a doplňuje o přímou zkušenost žáků**
- rozvíjí u žáků vytrvalost, pohotovost, tolerantnost, sebekritičnost i sebedůvěru
- dává příležitost k tvořivým činnostem (in M.Bönsch, 1974, s. 97)

(Maňák, Švec, 2003, s. 164, 168-170)

Projekty se velmi dobře uplatňují právě i v práci s dětmi ve školní družině. Svědčí o tom kniha Kristy Balkové – „Náměty pro školní družinu“, ze které uvádím ukázkou na podobně laděný projekt, jemuž se chystáme věnovat. Tématem tohoto projektu je zmapování různých zemí světa:

Jak se žije jinde

V této části se budeme zabývat světem kolem nás. A protože jsou naši svěřenci v družině poměrně malí a o světě toho moc nevědí, snažíme se jim ho jednoduše přiblížit. Jaké hry si hrají děti v jiné části zeměkoule? Co jedí? Co se učí ve škole? Jaké mají zvyky? Jak prožívají Vánoce? Chovají domácí mazlíčky? Jaké si povídají pohádky, jaké slaví svátky, jaké sporty pěstují? Co je u nich výjimečného?

Toto téma si můžeme vyzkoušet několikrát - v rámci celoročního projektu, jako celoměsíční program, tj. celodružinovou akci na zahájení a jednotlivé akce a soutěže v oddělení, nebo jako samostatné akce oddělení.

- Letem celým světem
- Plavba po Amazonce
- Cesty objevitelů - Japonsko
- Lovecké safari
- Cesta kolem světa

- Indiánskou stezkou
- Sázková kancelář

LETEM CELÝM SVĚTEM

Celodružinová akce vhodná na zahájení celoročního projektu na téma „Jak se žije jinde“. V něm budeme poznávat jiné národy a zabývat se světem kolem nás.

Na akci „Letem celým světem“ si děti mohou připravit kostýmy charakterizující národnosti z celého světa. Předem si ukážeme obrázky v časopisech nebo v encyklopedii a někdy třeba dojde i na vysvětlování ve smyslu „ne, opravdu nemůžeš jít za vodníka, to není žádná národnost“.

V krátkém úvodu připomeneme, že na zeměkouli žijí lidé odlišné barvy pleti, s různými kulturními zvyky a s odlišným způsobem života. Můžeme uvést příklady pozdravů, slavení svátků, místních pochoutek nebo způsobů stravování, povídat si, jak a kdy se naděluje v zemích, které slaví Vánoce apod. Máme-li v družině dítě jiné národnosti, může k tomu něco doplnit a seznámit ostatní se svou zemí: ukáže na velké nástěnné mapě, kde jejich národ žije, případně pozdraví ostatní ve svém rodném jazyce. (Balková, 2006, s. 100)

Náš projekt se zaměřuje na anglicky mluvící země. Vybrali jsme si Austrálii, Kanadu, USA a Velkou Británii.

9 Vlastní projekt

Jak jsem již zmínila, pustili jsme se společně do projektu, který má za **cíl podnícení zájmu dětí o anglicky mluvící země a rozšíření jejich znalostí a povědomí o zemích, ve kterých se mohou domluvit jazykem, jemuž se ve škole začaly učit.** V naší škole je kladen důraz na výuku cizích jazyků, a tak je vhodné, aby děti již od počátku seznamování se s tímto jazykem také měly představu o tom, kde se tímto jazykem vlastně mluví, jaké zajímavosti v těchto zemích mohou najít, jaké jsou zde zvyky apod. Projektu se zúčastnily děti z třetího ročníku (většinou devítileté), které navštěvují školní družinu, oddělení C. Jedná se o žáky, kteří se v prvním a druhém ročníku seznamovali s anglickým jazykem jednu hodinu týdně a v rámci audioorálního kurzu již mají základní představu o cizím jazyce a hlavně většina z nich již překonala první potíže s výslovností tohoto neslovanského jazyka. Mají za sebou velmi pěkně zvládnutou schopnost vyslovovat nezvyklé samohlásky i problematické *ð* a *θ*.

Vybrala jsem pro ně čtyři země: Austrálii, Kanadu, USA a Velkou Británii. Projekt mapoval tyto země v následujícím pořadí: Austrálii jsme začali proto, že je nejvzdálenější, pak následovala Kanada, protože svým načasováním jsme si ji „procestovali“ těsně před zahájením olympijských her a děti pak sledovaly tuto velkolepou sportovní akci s pocitem „to je ta Kanada, o které již něco vím“. USA je země pro řadu dětí známá prostřednictvím kreslených filmů, některé děti tam mají příbuzné nebo tuto zemi navštívil někdo jim blízký. Velká Británie žáky provází od začátku výuky angličtiny – učebnice, které se v naší škole používají, jsou většinou z Oxfordu nebo Cambridge a samy nabízejí různé zajímavosti o anglicky mluvících zemích, zároveň jsou ve škole k dispozici výuková videa zaměřená na život v Británii. Projekt měl tyto zajímavé informace doplnit o možnost **něco typického si vyrobit, něco se naučit, příp. něco typického ochutnat** – i to patří k seznámení se s cizími zeměmi.

Projekt jsme zahájili společným brainstormingem, kdy děti v malých skupinkách zapisovaly, co je napadne, když se řekne Austrálie, Kanada, USA a Velká Británie. Tato aktivita zmapovala jejich počáteční povědomí o těchto zemích a cíleně jsme mapovali všechny země najednou, protože časem by mohl výsledek zkreslit fakt, že děti o projektu diskutovaly doma a rodiče jim postupně sami sdělovali zajímavosti, se kterými nás pak děti ve škole mile překvapovaly.

9.1 Vstupní představy o vybraných zemích

V následujícím přehledu jsem shrnula výsledek práce ve skupinách. Děti pracovaly ve skupině po 3 - 4 a každá skupinka měla svůj vymezený prostor, aby se vzájemně nerušily a také neovlivňovaly. Z výsledků je patrné, že některé děti mají již před vstupem do projektu představu o zemích, které budeme společně navštěvovat, některé skupinky uváděly ale buď velmi málo informací, nebo informace zkreslené.

9.1.1 Austrálie

Skupina 1: klokani, poušť, lovci, ptakopysk

Skupina 2: tropické počasí, hadi, nosorožci, žirafy, klokani, zebry

Skupina 3: klokani, mluví se tam anglicky

Skupina 4: zvířata, klokani, (obrázek nepřesné vlajky)

Skupina 5: jsou tam klokani, mluví tam anglicky, taky tam mají kameny, bydlí v chýši

Skupina 6: poušť, nedostatek vody, klokani

Skupina 7: v Austrálii žijí klokani a hadi a palmy

9.1.2 Kanada

Skupina 1: hokej, medvěd grizzly, lesy, sníh, hory, olympiáda

Skupina 2: listy z javoru, javorový sirup, medvěd grizzly, dlouhé vlaky, míň zatáček na trati, krásné vodopády, speciální rezervace

Skupina 3: bydlí tam Tomášův strejda, je tam moře, rostou tam palmy, mluví se tam anglicky

Skupina 4: (obrázek vlajky a medvěda)

Skupina 5: vyrábí se tam javorový sirup, mluví tam kanadsky, vlajka má javorový list

Skupina 6: hodně sněhu, vlci

Skupina 7: žádný zápis

9.1.3 USA

Skupina 1: New York, indiáni, San Francisco, Indiana Jones, Spiderman

Skupina 2: prezident Barack Obama, hotdog, Hannah Montana

Skupina 3: mluví se tam anglicky

Skupina 4: 2.světová válka, Barack Obama, (obrázek vlajky)

Skupina 5: hrají hokej, mluví anglicky, fanoušci jsou nabarvení

Skupina 6: vládne tam Obama

Skupina 7: prezident Obama, je to evropská země

9.1.4 Velká Británie

Skupina 1: Londýn, dvojbus, londýnský kolotoč, taxi

Skupina 2: zvířata, moře, Big Ben, rostliny, protipovodňové bariéry

Skupina 3: leží tam Anglie, hlavní město Anglie je Londýn, mluví se tam anglicky

Skupina 4: 2. světová válka, (obrázek vlajky)

Skupina 5: jezdí tam dvoupatráky, mluví tam anglicky

Skupina 6: hodně lesů, mají lodě, točí se tam černé pivo

Skupina 7: hadi, palmy

9.2 Časový plán projektu

Realizace projektu byla rozložena do chladných měsíců v roce, kdy je očekáván častější výskyt inverze a z toho plynoucí zákaz pobytu dětí venku. V tomto období je potřeba dětem nabízet atraktivní aktivity, které jim svou přitažlivostí mohou alespoň částečně kompenzovat omezenou možnost pohybu venku. Někdy je možné využít volné kapacity v tělocvičně, ale někdy ani tato varianta není k dispozici.

Program, kterým je možné děti v tomto období zaujmout, musí být pro ně opravdu přitažlivý a přínosný. Během práce na zmapování anglicky mluvících zemí máme v plánu i využití počítačových technologií. Počítače jsou pro děti zdrojem zábavy a rády s nimi pracují. Zároveň je pro ně dobré zjištění, že mohou sloužit i k jiným činnostem než pouhým hrám.

V naší škole je na práci s technologiemi kladen stejný důraz, jako na výuku cizím jazykům, proto je vhodné s dětmi již od nižších ročníků pravidelně pracovat v počítačové učebně a vést je ke správnému využívání tohoto zdroje informací. Během práce si děti samy vyhledávaly zajímavé informace o zemích, které jsme společně procházeli, a iniciativně získávaly nové poznatky, o které se dělily se svými kamarády.

Projekt probíhal od listopadu do dubna a věnovali jsme se mu 2x až 3x týdně. Někdy si děti samy chtěly zazpívat písničku, kterou si oblíbily, ale to bylo jen krátké připomenutí společné

práce, společně, a tedy naplánovaně, jsme pracovali většinou ve středu a ve čtvrtek, kdy byly příhodné organizační podmínky – méně kroužků, pozdější odchody domů.

9.3 Projekt Austrálie

Jako první zemi, po které budeme společně „cestovat“, jsme si vybrali Austrálii.

Austrálie je jediná země na světě, která má sama pro sebe celý světadíl.

Cesta podél pobřeží ze severního cípu přístavu v Sydney do jižního by představovala cestu dlouhou 35 000 km, vedoucí přes mangrovové mokřiny, pobřežní buše a jedny z nejkrásnějších pláží a útesů světa.

Moderní Austrálie se zrodila v Sydney, kde zakotvila první flotila kapitána Arthura Phillipa, která sem přivezla vojáky a trestance. Vjezd do sydneyského přístavu lemují dvě světoznámé pláže - Bondi a Manly. Jméno druhé z nich vzniklo tak, že zde Phillip potkal skupinu domorodců, kteří mu svým vzezřením a vystupováním připadali velmi „mužní“ (angl. manly). Když chtějí dnešní obyvatelé měst vyrazit „k vodě“, musejí se zařadit do čtyřproudé řeky vozů mířících k moři a zlatým pískům. Na Pacifické dálnici se musí často jet sotva krokem, protože 90 procent Australanů žije na pobřeží, a většina z nich právě na tomto pobřeží. Dálnici a úchvatné pláže však i dnes z větší části obklopuje divoká a nespoutaná příroda, a to dokonce i v místech, kde vyrostly moderní zábavní parky a obrovské výškové domy Zlatého pobřeží, které své jméno dostalo podle barvy zdejšího písku, nikoliv neonových světel, jak by se podle jeho vzhledu dnes mohl leckdo domnívat.

Australané založili první národní park už v roce 1879, tedy ještě dříve, než zcela prozkoumali svoji obrovskou zemi. Když však důlní společnosti začaly v horách těžit nerosty, ropné společnosti se chystaly dělat vrty na Velkém bariérovém útesu a obchodníci s pozemky začali vysekávat parcely v deštném lese, lidé si uvědomili, že je třeba zasáhnout a přírodní krásy této země ochránit. V Austrálii je dnes přes 500 národních parků, což je mnohem víc, než ve Spojených státech. Čísla však mohou být zavádějící. I když se těmto parkům říká „národní“, pečují o ně jednotlivé státy, na jejichž území se rozkládají. Úroveň péče je různá, všude je však prioritou ochrana životního prostředí. Tyto vznešené principy se však ve skutečnosti střetávají s ekonomickými zájmy, které až donedávna téměř vždy převážily.

V Austrálii není žádný Stonehenge ani jiný prastarý monument vytvořený člověkem, stejný úžas a posvátnou úctu však v člověku vyvolávají zdejší nádherné skalní útvary. Nejslavnější z těchto monolitů je Uluru (Ayersova skála).

Mohutná pískovcová skála, známá jako Uluru, je pravděpodobně nejznámější australskou dominantou. Červenohnědý masiv Uluru leží téměř v samotném středu kontinentu a vypíná se nad rozlehlou plání okrového písku. V kultuře australských domorodců představuje důležité místo, kde se setkávají „stezky snů“, neboli mýtické a posvátné cesty, po kterých se ubírali jejich předkové, když utvářeli krajinu. Dokonce i ten nejpřesycenější turista zakusí pocit přítomnosti posvátného v přírodě, když tato obrovská skála při západu slunce mění barvy z rumělkově červené na purpurovou, nafialovělou, fialovou, temně modrou a v jediném kouzelném okamžiku na sytě černou. Půl hodiny jízdy autem odtud se nachází 36 červenohnědých domů Kata Tjuty. Nejvyšší z nich pojmenoval cestovatel Ernest Giles v roce 1872 na počest německé královny Mount Olga a všem dohromady se tak říkalo Olgy. Dnes jsou označovány domorodým jménem, jež znamená mnoho hlav. Kdysi byly součástí Uluru, ale zhruba před 65 miliony let se oddělily.

V Austrálii žije přes 140 druhů vačnatců, z nichž někteří jsou drobní jako myš. Velký klokan rudý skákající přes pláň ladnými, téměř desetimetrovými skoky, které mu umožňují dosáhnout až 65 km/h, je největším vačnatcem.

Přírodovědec Joseph Banks, který doprovázel kapitána Cooka, nevěděl, co si má o podivném stvoření, jemuž dnes Australané důvěrně říkají „roo“, myslet. Hlavu mělo jako zajíc, ale jinak nepřipomínalo žádné zvíře, které kdy viděl. Ještě podivnější bylo, že skákalo. Zeptal se jednoho domorodého lovce, jak onomu zvířeti říkají, a do deníku si poznamenal „kang-a-rou“.

Klokan, kterého spatřil Joseph Banks, mohl být kterýkoliv z mnoha druhů. Čeled' klokanovitých - latinsky Macropodidae - zahrnuje přes 40 druhů včetně drobného hbitého klokana rudokrkého a podsaditého klokana horského. Někteří klokani žijí na stromech, klokan rudokrký připomíná králíka a klokan pižmový vypadá jako skákající krysa. Největším zástupcem této čeledi je klokan obrovský, žijící v lesích, a klokan rudý, král suchých plání. Vzrostlý samec klokana rudého dosahuje hmotnosti 90 kilogramů, a když se postaví na mohutné zadní nohy, měří až 180 centimetrů. Při narození je však necelé dva centimetry velký a váží kolem 25 gramů.

Klokan rudý je výtečně přizpůsoben suchým podmínkám. Ve slunečním žáru odpočívá ve stínu a olizuje si holá předloktí, aby se zbavil přebytečného tepla; neochlazuje se pocením, čímž by ztrácel tekutiny, ale dýchá jako pes. Dokáže prudce kopat a kromě člověka má jenom málo nepřátel. Příjezd Evropanů byl ironií osudu velkým klokanům ku prospěchu. Přibývajících pastviny a artéské studně měly za následek výrazný nárůst počtu klokanů. Pro honáky dobytka jsou klokani škůdci, kteří spásají cennou travu a hodí se leda tak ke zpracování na

maso. Téma vybíjení klokanů je citlivé a bouřlivě se o něm diskutuje.

Canberra, hlavní město uprostřed lesů

Politické, správní a diplomatické hlavní město Australského svazu vzniklo v buši jako představa jednoho amerického architekta o geometrické dokonalosti zasazené do odlehlého místa. Zatím mu však schází pocit zabydlenosti. Australané si ze svého hlavního města rádi „utahují“. Tvrdí, že je to „shluk několika předměstí hledajících město“, nebo dokonce „lepší Disneyland“ (tento dojem umocňuje umělý gejzír vybudovaný v upomínku objevů kapitána Cooka - Captain Cook Memorial Water Jet). Když se však vévoda z Edinburku opovážil tvrdit, že toto město nemá duši, byli místní obyvatelé pobouřeni.

Canberra vznikla v roce 1901, kdy šest kolonií vytvořilo Australský svaz a o postavení hlavního města usilovaly Melbourne a Sydney. „Územím hlavního města“ bylo po deseti letech třenic vyhlášeno řídké obydlené údolí, které leželo stejně nešikovně daleko od obou hlavních rivalů. Soutěž o nejlepší projekt města uprostřed buše vyhrál americký projektant Walter Burley Griffin, což vyvolalo nevoli Královského institutu britských architektů. Svůj návrh vypracoval v Chicagu s pomocí map. Tři roky pak trvalo, než se všichni shodli na jménu. Uvažovalo se o jménech „Shakespeare“ a „Eucalyptica“, pak ale někdo zmínil výraz „kaamberra“, neboli „nganbirra“, australské označení pro „shromaždiště“. Dalších dvanáct let trvalo, než se Canberra rozrostla natolik, aby se sem v roce 1927 mohl přestěhovat parlament. Město zůstává věrné představě Burleyho Griffina: je zelené, čisté a klidné. Návštěvníkům jde hlava kolem z kruhového systému silnic, ale doprava je plynulá. Každý, kdo staví, dostává stromy k vysazení, a ploty jsou zakázány jako neestetické. V Canbeře panují chladné a větrné zimy a horká a vlhká léta. Nejkrásnější období je na jaře, kdy všechno kvete, a na podzim, kdy se v přírodě objevuje mnoho barev.

Sydney - z trestaneckého tábora dějištěm olympijských her

Sydney se za pouhých 200 let proměnilo z trestanecké osady v „nejlepší adresu na světě“.

Je drsné i krásné, patří mezi nejkrásnější města světa a jeho obyvatelé jsou na ně po právu pyšní.

Největší a nejpozoruhodnější australské město Sydney se rozkládá na březích překrásného přírodního přístavu. Je obchodním a finančním centrem země a hlavním městem médií. Má dva přístavy, Sydneyský přístav a Botanickou zátoku na jihu, v nichž se uskutečňuje většina zahraničního obchodu Austrálie. Žije v něm téměř čtvrtina obyvatel světadílu.

Sydney se však muselo hodně snažit, aby si udrželo postavení prvního města. V roce 1836 mělo 25 000 obyvatel oproti pouhým 177 lidem obývajícím blátivý tábor u řeky jménem Melbourne. Jenomže už o pětadvacet let později žilo v Sydney 95 000 lidí a v Melbourne díky nálezů zlata 125 000. V roce 1901 měla obě města přibližně 500 000 obyvatel. Melbourne se tehdy stalo prvním hlavním městem federace a zůstalo jím až do doby, než byla postavena Canberra.

Rozvoj Sydney ve 20. století lze shrnout odkazem na dva architektonické skvosty - most a budovu opery. Ocelový most s jedním obloukem přes úžinu Sydneyského přístavu byl silně ovlivněn mostem Hell Gate Bridge v New Yorku. Jeho konstruktérem však byl slavný anglický stavební inženýr Ralph Freeman, který na něm úzce spolupracoval s J. J. C. Bradfieldem z Ministerstva veřejných prací Nového Jižního Walesu. Most byl dokončen v době hospodářské krize, kdy jeho stavba zajistila potřebnou práci mnoha lidem. Díky tomu - ale také díky své velikosti a charakteristické siluetě - se hned roku 1932, kdy byl otevřen, stal symbolem města a důležitou vymožeností.

Dnes má tento most důstojnou společnost. Budovu opery navrhl dánský architekt Jörn Utzon. Stavba trvala čtrnáct let a při jejím projektování byla poprvé výrazněji použita počítačová technika. Otevřena byla v září 1973 a její rozpočet byl překročen o neskutečných 1 500 procent, výsledkem je však jedna z nejpozoruhodnějších staveb na světě. Připomíná loď s nadouvajícími se plachtami, spouštějící se na hladinu přístavu se sebedůvěrou odpovídající hostitelskému městu prvních olympijských her nového milénia, považovaných za jedny z nejúspěšnějších novověkých olympijských her vůbec. (Discover the World, s. 38, 44, 45, 53, 68, 69, 104, 105)

Návrh budovy opery částečně inspirovaly plachty ve velkém jachtovém přístavu v Sydney a částečně chrámové stavby Mayů a Aztéků, které autor viděl v Mexiku.

Projekt byl v jistém smyslu popoháněn proti proudu vášnivého rozhořčení a musel se nepřetržitě bránit proti útokům. Ukázalo se, že velké betonové plachty nelze konstruovat tak, jak bylo původně plánováno, a návrh musel být změněn. Bylo potřeba mnoha hodin computerových výpočtů k zvládnutí všech technických obtíží. Konečná verze budovy je nejen triumfem Utzonova návrhu, ale i triumfem technických výkonů čtyř australských architektů, kteří tuto konstrukci zrealizovali.

Operu oficiálně otevřela královna Alžběta II. 20. října 1973. Mnozí tvrdí, že je to nejkrásnější budova, jaká byla postavena po druhé světové válce, a mnozí říkají, že je to nejkrásnější

budova, jaká kdy vůbec byla zkonstruována. Nejlépe si ji lze prohlédnout při plavbě lodí od přístavu.

Blízko opery je Přístavní most, dřívější symbol Sydney. Je to funkčně postavený most z šedé oceli. Obyvatelé Sydney most označují jako Ramínko na šaty, jeho obloukový tvar vyzařuje sílu a eleganci. (Wonders Of The World, s. 238, 239)

Píseň Waltzing Matilda vykresluje postavu veselého tuláka putujícího buší s rancem na zádech, který ukradne ovci a raději se utopí, než aby se nechal dopadnout zástupci zákona. (Discover the World, s. 80)

9.3.1 Průběh činnosti

Pro děti tohoto věku je typické, že se snadno nadchnou pro něco nového. Proto jsme si společně procházeli v publikacích a ukazovali obrázky a společně formou vyprávění „cestovali“ po zajímavostech Austrálie. Důraz jsem kladla na úžasnou budovu Opery v Sydney a tuto nádhernou a působivou stavbu si děti samy vyrobily. Očekávaným výsledkem této pracovní činnosti je, že děti již neomylně zmiňovanou stavbu poznají a budou ji umět správně zařadit do města, země i na správný kontinent.

Pomůcky na výrobu:

- papírový karton
- nůžky
- lepidlo
- pastelky
- šablony siluet

Během práce jsme společně diskutovali o tom, jaké okolnosti byly spjaty s výstavbou tohoto pozoruhodného díla a jak mají někdy ojedinělé nápady a návrhy těžkou cestu ke své realizaci.

Další důležitou znalostí o Austrálii jsou typická zvířata – vačnatci. O nich jsme si také vyprávěli a opět v publikacích prohlíželi obrázky. Některé děti pak postupně přinášely své vlastní ilustrace nebo obrázky z časopisů či internetu. Z donesených obrázků jsme si instalovali nástěnku o klokanech a koalách.

Velkolepou podívanou nabízí svým návštěvníkům monolit Uluru. I tuto přírodní zajímavost jsme si společně připomínali a v počítačové učebně, za použití interaktivní tabule, jsme zhlédli několik zajímavých záběrů. Zároveň jsme si vyhledali a vyslechli několik provedení

australské hymny (Advance Australia fair), aby se děti seznámily s její melodií. Některé byly předvedeny zároveň s ukázkou australské vlajky, kterou si děti hned nakreslily. Slova hymny jsme se neučili, ale v budoucnu si je jistě do nějakého dalšího projektu zařadíme.

Dále jsme se společně naučili píseň Waltzing Matilda, aby měly děti ve svém repertoáru nějaký australský text. Zjistili jsme při tom, že existují rozdíly mezi anglickou a australskou angličtinou a díky písničce si děti rozšířily svou slovní zásobu.

Zajímavé rozdíly:

Tucker bag - A rucksack

Matilda - A bag similar to a back pack strapped to your back.

Swag - A thin mat for sleeping.

Swagman - A worker who travels from farm to farm carrying a swag.

Billabong - A pool of water remaining from a stream that has gone dry.

Coolibah tree (Aboriginal) - The eucalyptus tree which grows along streams in Australia.

Jumbuck - Slang for sheep

Tyto rozdíly jsme si pravidelně připomínali a děti si je pěkně pamatují.

Celý text písničky Waltzing Matilda:

1. Once a jolly swagman sat

Beside the billabong

Under the shade of a

Coolibah tree

2. And he sang as he sat and

He waited by the billabong,

You 'll come a waltzing

Matilda with me

Waltzing matilda,

Waltzing matilda,

You 'll come a waltzing

Matilda with me

3. And he sang as he sat and

He waited by the billabong,

You 'll come a waltzing

Matilda with me

4. Down came a jumbuck to

Drink beside the billabong,

Up jumped the swagman

And seized him with glee

5. And he sang as he tucked to

The jumbuck in his tuckerbag

You 'll come a waltzing

Matilda with me

Waltzing matilda,

Waltzing matilda,

You 'll come a waltzing

Matilda with me

6. And he sang as he tucked to

The jumbuck in his tuckerbag

You 'll come a waltzing

Matilda with me

7. Down came the stockman

Riding on his thoroughbred

Down came the troopers

One, two, three

8. Where's the jolly jumbuck

You've got in your tuckerbag?

You 'll come a waltzing

Matilda with me

Waltzing matilda,

Waltzing matilda,

You 'll come a waltzing

Matilda with me

9. Where's the jolly jumbuck

You've got in your tuckerbag?

You 'll come a waltzing

Matilda with me

10. Up jumped the swagman and

Plunged into the billabong

You'll never catch me alive,

Cried he

11. And his ghost may be heard as

You ride beside the billabong

You 'll come a waltzing

Matilda with me

Waltzing matilda,

Waltzing matilda,

You 'll come a waltzing

Matilda with me

12. And his ghost may be heard as

You ride beside the billabong

You 'll come a waltzing

Matilda with me

Během nacvičování této písničky se děti samozřejmě naučily i nová slova, např. ghost, catch, beside, under, jolly, down, drink a další.

Jako zajímavost k této písni jsme si uvedli i fakt, že když hledala Austrálie vhodnou melodii pro svou státní hymnu, umístila se Waltzing Matilda na druhém místě. To potvrzuje její velkou oblibu.

V závěru projektu o Austrálii jsme si společně shrnuli nové znalosti, včetně informace o tom, že Sydney je největší město, ale hlavní město je Canberra, kde je sídlo parlamentu. Děti si samy ještě přinášely zajímavosti, jako např. článek o světoznámém „Lovci krokodýlů“ herci a přírodovědci Steve Erwinovi.

Jako zopakování jsme si společně vyplnili pracovní list, ve kterém se promítly nové postřehy o této vzdálené a velmi zajímavé zemi.

9.4 Projekt Kanada

Další zemí, kterou jsme společně „procestovali“, je druhá největší země světa Kanada. Je zemí klimatických a geografických extrémů a rozmanitého obyvatelstva. Transkanadská dálnice protíná zemi od východu k západu v délce téměř 8 000 km z provincie Newfoundland do Britské Kolumbie. Vlakem trvá cesta přes celou zemi čtyři dny a pět nocí.

Většina z 27,3 milionu Kanadčanů žije v úzkém pruhu podél hranice se Spojenými státy a téměř dvě třetiny ve východních státech Ontario a Québec.

Protože téměř čtyři pětiny severu země jsou neobývané, mohou milovníci přírody neomezeně prozkoumávat rozsáhlé části nezničené krajiny nebo si postavit stan v místech, kde jejich jedinými sousedy budou medvědi baribalové nebo grizzlyové. Divokou krajinou táhnou losi, karibu, sobi a vlci, řeky překypují lososy, pstruhy, okouny a štikami. Kanada má po Rusku nejvíce jezer na světě.

(Guide to Places of the World, s. 324)

Prvními Evropany, kteří vkročili na půdu Kanady, byli Vikingové z Islandu a Grónska. Dochované stopy hovoří o tom, že se usadili v severním Newfoundlandu a na východním pomezí Kanady někdy kolem roku 1 000. Jak dlouho se tam zdržovali, kam až se na svých výpravách dostali a jaké byly jejich další osudy, zůstává dodnes záhadou.

Od počátku 16. století se kolo dějin v obou Amerikách začalo otáčet výrazně rychleji. Své zájmy tu hodlali prosazovat jak Španělé, tak Britové, Francouzi a Italové.

Byli to Francouzi, kteří zaznamenali první úspěchy na kanadském území. Po dřívějších průzkumných výpravách podniknutých Evropany doplul v r. 1534 Francouz Jacques Cartier, poddaný krále Františka 1., k ústí řeky sv. Vavřince a prohlásil okolní území za francouzskou půdu. Byl to také patrně Cartier, jemuž vděčí Kanada za své dnešní pojmenování. Název Kanada je odvozen od huronsko-irokézského výrazu Kanata, značícího „osada“ či „vesnice“, se objevuje v Cartierově deníku. Jméno původně označovalo pouze oblast kolem řeky sv. Vavřince, postupně se však stalo úředním názvem nové země.

Ani Britové během tohoto období jen tak nečinně „neposedávali kolem“. Ačkoliv se jejich zájmy soustřeďovaly spíše na území ležící podél východního pobřeží Ameriky, Společnost Hudsonova zálivu (Hudson's Bay Company, dodnes pod zkráceným názvem The Bay - jeden z největších řetězců supermarketů v Kanadě) se usídlila v oblasti Hudsonova zálivu v severním Ontariu kolem r. 1670.

V roce 1867 vydala britská vláda zákon o Severní Americe, který dal vzniknout Kanadskému dominiu zahrnujícímu Ontario, Québec, Nové Skotsko a Nový Brunšvik.

(Kanada, s. 17, 18)

I když Kanada získala nezávislost na Británii již v roce 1931, uchovala si mnoho politických institucí britského původu. Je konstituční monarchií a hlavou státu je královna Alžběta II. Zájmy koruny zastupuje generální guvernér.

Nejznámější policejní jednotkou na světě je kanadská jízdní policie, která se ve svých červených svátečních uniformách stala symbolem Kanady. (Guide to Places of the World, s. 326)

Současná kanadská vlajka byla vybrána po vášnivých debatách parlamentem v r. 1965 ze dvou tisíc zaslaných návrhů. Pruhy po obou stranách symbolizují moře ohraničující Kanadu. Nejsou modré, ale červené, zejména proto, že hlavním záměrem celého aktu byla demonstrace nezávislosti země na Francii a Británii. V letech 1924-1965, tedy předtím, než byla vybrána nová vlajka, se při patřičných příležitostech vyvěšovala námořní vlajka červená, jejíž součástí byl britský Union Jack. Každá provincie má také svůj vlastní prapor, ale většinu z nich neznají ani sami Kanadčané, snad s výjimkou modrobílé lilie, která je symbolem Québecu.

Státní hymnu „O Canada“ složil v r. 1880 Calixa Lavalée. (Kanada, s. 23)

Toronto, přístavní město na severních březích jezera Ontario, je největší kanadské město a hlavní město provincie Ontario. Jméno „Toronto“ pravděpodobně pochází ze slova „tkaronto“, znamenající „tam, kde stromy rostou ve vodě“. Je to významné správní, kulturní, finanční, průmyslové a obchodní středisko Kanady s přístavem sloužícím pro přepravu obilí, masa a skotu. Nejdůležitějšími průmyslovými odvětvími jsou výroba elektrických zařízení, zemědělských strojů a letadel, železa a oceli, chemický, petrochemický, potravinářský a oděvní průmysl. Ve městě je mnoho výškových budov, např. CN Tower, donedávna nejvyšší samostatně stojící (nekotvená) stavba na světě (553 m) s otočnou restaurací ve výšce 347 m. V torontském parku Ontario Plaza se každoročně koná Kanadská národní výstava, z pamětihodností města stojí za zmínku Královské ontarijské muzeum se vzácnou sbírkou čínského umění, Torontská univerzita, založená r. 1827, která je největší kanadskou vysokou školou.

Toronto, původně indiánská osada, stojí na místě staré francouzské pevnosti Fort Rouille, vybudované r. 1749. R. 1787 místo koupili Britové, kteří zde založili osadu York, později přejmenovanou na Toronto, od r. 1849 hlavní město Horní Kanady.

(Guide to Places of the World, s. 694)

Hlavním městem Kanady je ale Ottawa, nachází se v jihovýchodní části státu Ontario na soutoku řek Ottawa a Rideau. Založeno r. 1809 jako Bytown (podle podplukovníka Johna By, který postavil průplav Rideau), u příležitosti povýšení na město (1854) bylo přejmenováno na Ottawu. V roce 1857 vybrala britská královna Viktorie Ottawu za budoucí hlavní město Kanady; první zasedání parlamentu se konalo o deset let později. Sídlo mnoha vládních úřadů, panoramatu dominuje budova parlamentu, přestavěná po požáru v r. 1916. V hlavním městě je národní muzeum, národní umělecké středisko (s divadlem, koncertním sálem a národní operou), národní knihovna a veřejné archivy. Má mnoho parků a pěších zón.

Řeka Ottawa, dlouhá 1 271 km, protéká provinciemi Québec a Ontario. Byla kdysi důležitou dopravní cestou pro objevitele, misionáře a obchodníky s kožešinami.

(Guide to Places of the World, s. 512)

Nemohli bychom navštívit Kanadu a nezmínit se o světoznámých Niagarských vodopádech. Opět jsme měli možnost pomocí internetu a fotografií v publikacích prohlédnout neopakovatelnou scénérii, kterou tyto vodopády nabízí.

Niagarské vodopády se nacházejí v Severní Americe na hranicích mezi USA a Kanadou. Slovo Niagara pochází z řeči původního obyvatelstva ze slova Onguiaahra, což znamená

Hromový hluk. Jedná se o dva vodopády na řece Niagara, která vytéká z Erijského jezera a vtéká do jezera Ontario. Rozdíl ve výšce hladin obou jezer je 100 metrů, vzdálena jsou od sebe 40 kilometrů. Vyšší vodopád je na kanadské straně, nazývá se Horseshoe (Kanadská podkova, Podkovovitý vodopád), má výšku 55 m a je 900 m široký. Vodopád na americké straně se jmenuje American Falls, je široký jen 50 m a výšku má 51 m. American Falls Niagara rozděluje na dvě ramena Kozí ostrov. Niagarské vodopády tedy zdaleka nejsou nejmohutnější ani nejvyšší, drží však rekord v návštěvnosti. Ročně je navštíví přibližně 12 milionů turistů. Indiáni této impozantní přírodní pamětihodnosti přisoudili řadu legend a vodopády patřily mezi jejich nejposvátnější místa.

Vodopády jsou staré přibližně 12 000 let. Byly vytvořeny v době tání ledovců, které tvořily ledovcová jezera. Síla vody, která padá z Niagarských vodopádů, je tak velká, že postupně odnáší kameny na dně. Vodopád se pohybuje proti proudu řeky rychlostí přibližně 1 metr za rok. Sílu vodopádů také využívá místní elektrárna. Jednu čtvrtinu vodního proudu - asi 1000 krychlových metrů za sekundu - tu zpracovává elektrárna, kterou navrhl Nikola Tesla, zbytek zůstává pro obdiv turistů. Elektrárna stojí z kanadské strany, ale Nikola Tesla má velikou bronzovou sochu postavenou ze strany americké.

Niagarské vodopády jsou velkou turistickou atrakcí. Návštěvníci si mohou prohlédnout geologické muzeum, kde se dozví leccos zajímavého o vzniku vodopádů. Na kanadské straně jsou obrovské vyhlídkové věže - Skylon Tower a Minolta Tower - a po obou stranách jsou vyhlídkové terasy. Pohled z kanadské strany je zajímavější. Z vyhlídkových plošin lze sledovat duhu nad Niagarou anebo je možné sjet výtahem i na spodní část vodopádů a na lodích se přiblížit k padající vodě. Zájemci se mohou vydat na cestu po Niagare výletními loděmi. Z obou stran státní hranice byla založena města, která byla pojmenována po vodopádech - Niagara Falls.

Je jistě škoda, že se tato mimořádně krásná oblast stala právě pro svou nádheru v podstatě velmi výnosným obchodem. Tato lokalita se stala lákadlem pro podnikání všeho druhu – najdete zde typický prodej upomínkových předmětů, atrakce pro děti, muzeum voskových figur, spoustu restaurací, vyhlídkovou věž apod. Vládne zde zkrátka čilý turistický ruch, který trochu zacloňuje krásu této přírodní krásy. Naštěstí je zde platný zákon, který ovlivňuje novou výstavbu tak, aby nebyl narušen historický ráz městečka.

V oblasti Niagary jsou nejen četné parky, zahrada růží, ale i tenisové kurty, golfové, basketbalové a fotbalové hřiště, místa pro pikniky a zařízení pro další zábavní aktivity.

Velkou atrakcí pro turisty je noční osvětlení Niagarských vodopádů. Bylo zde postaveno i rybářské molo.

Tak jako každá jiná atrakce lákají i Niagarské vodopády sebevrahy i různé dobrodruhy k pochybným výkonům a mediálním atrakcím. Nejznámější z nich jsou pokusy o zdolání vodopádů v sudu. Pro toto předvádění však nemá nejmenší pochopení zejména místní policie. (<http://www.quido.cz/priroda/niagara.html>)

Kořeny ledního hokeje sahají hluboko do minulosti v různých hrách se zahnutými hokejkami a kulatým míčkem. O rozšíření těchto her svědčí především různá vyobrazení už ve starověku (národní muzeum v Aténách - obraz chlapců hrajících se zahnutými holemi a míčkem - 5000 let před. n. l.); dále obrazy vlámských malířů ze 16. století zachycující muže na ledě, kteří míří holí na míčky - bez soupeře! - na cíl = tedy jakýsi golf na ledě. Podobná svědectví existují i z dalších míst Evropy, Ruska, Německa, Skotska i Anglie. K vlastnímu vývoji ledního hokeje, jak jej známe dnes, došlo v severní Americe v průběhu dvou set let. Když v 16. století pronikli Francouzi do kraje Velkých jezer, hráli tam indiánské kmeny Huronů, Irokezů a Chippewayů na suchu i na ledě hru s holemi a míčkem - BAGGATAWAY. Evropští vojáci si s sebou přinesli hru založenou na podobném principu - HOGUET (což je prapůvodní název hokeje). Ze vzájemného vlivu těchto her vznikl LACROSSE, který se hraje na ledě i na suchu, ale bez bruslí. Po válce Francouzů s Angličany (1755-63) se stali pány Kanady Angličané, kteří zavedli hru - HURLING, kterou se naučili v Indii, a jež silně připomínala pozemní hokej, ale také skotské SHINNEY (SHINTY). V roce 1856 se do Kanady přemístil anglický pluk Royal Canadian Rifles, jehož vojáci se v přístavech Kingston - jistou dobu byl hlavním městem, a Halifax učili ve volnu bruslit a poněvadž znali hru SHINNEY, přenesli ji na led. Spolu s Kingstonem a Halifaxem se o poslední krok k lednímu hokeji zasloužil i Montreal, kde na McGillově univerzitě provozovali hru na ledě studenti, kteří poprvé postavili do branky brankáře (soupeř, který ho neměl, mohl používat menší branku). V roce 1878 studenti vypracovali první pravidla, která určovala, že se hokejka může zvedat jen do výše ramen, protivník se nesměl napadat zezadu, nebylo povoleno ho držet za límec, kopat, blokovat podlezením jako v rugby a přihrávat dopředu. A podle historiků této univerzity se zde hrálo také první utkání v ledním hokeji pod střechou, dne 3. března 1875. Skinney se hrálo s gumovým míčkem, ale v tomto prvním utkání v hale už se na ledě objevil předchůdce puku - plochý a kulatý kus dřeva. Gumový puk přišel na svět v roce 1877 a podle ústního podání byl jeho tvůrcem student F.W. Robertson (autor prvních pravidel hokeje), který odřízl spodní a dolní část kulatého míče. V roce 1900 - opět podle

ústního podání - vystřelil Francis Nelson na branku a puk, který jí proletěl, zranil diváka. Nelson se poté vydal do přístavu, kde koupil starou rybářskou síť, kterou zavěsil do branky. Časem, aby puk stále nelítal mimo hrací plochu, vznikly mantinely - hrazení - a postupem doby dostával hokej další a další úpravy až do dnešní podoby.

(<http://www.hokejisti.estranky.cz/stranka/historie>)

Javor je nejznámějším symbolem Kanady. Z něj vyráběný javorový sirup také většina z nás alespoň z doslechu zná. Javorový sirup je sladidlo vyráběné z javorové mízy. Ta se k dochucování pokrmů používá již po staletí. Znali ji již původní američtí obyvatelé před příchodem Evropanů. Kdo, kdy a jak poprvé využil javorovou mízu, je ovšem nejasné.

Velmocí javorového sirupu je jednoznačně s 80% veškeré výroby východní část Kanady, následovaná oblastmi okolo Velkých jezer. Javorový sirup lze však vyrobit i u nás. Mízu totiž produkují všechny druhy javorů, jen s jinou intenzitou. Nejvíce sladké mízy proudí v cévách javoru cukrového a javoru černého. Sirup se vyrábí brzy zjara. „Sbírá“ se ze stromů, kterým je přibližně 40 let. Do stromu se každou sezónu navrtají 1 až 2 nové otvory hluboké 5 - 6 cm, ze kterých je pomocí plastových trubic jímána šťáva. Otvory se pak během roku zahojí.

Z co nejčerstvější mízy se vařením nechá vypařit většina vody a vznikne hustá tekutina. Vždyť javorová šťáva má jen 2,5% cukru. Na pouhý 1 litr sirupu je potřeba získat průměrně celých 40 litrů javorové mízy. Takové množství lze získat z jednoho cukrového javoru za 4 - 6 týdnů. Poměrně náročný proces se odráží i v ceně výsledného produktu. Litr opravdu kvalitního sirupu vyjde v Čechách i na 1000 korun. Koupit jej lze v každé větší prodejně zdravé výživy nebo přes internet.

Dalšími procesy lze z javorové mízy vyrobit také javorové máslo, javorový cukr či javorový karamel. Právý javorový sirup někdy můžeme zaměnit se sirupem s „javorovou příchutí“. Jedná se samozřejmě o náhražky, které mají do javorového sirupu daleko.

Již název napovídá, že javorový sirup bude plný cukru, konkrétně sacharózy. Tmavší sirupy mimo ni obsahují také malé množství glukózy a fruktózy. Z minerálních látek mají v javorovém sirupu hojné zastoupení vápník, mangan, hořčík a draslík. Konzumací javorového sirupu našemu tělu dodáme také riboflavin (vitamín B2), kyselinu pantothenovou (vitamín B5), pyridoxin (vitamín B6), niancin a další. Ve stopovém množství se v sirupu objevují též aminokyseliny.

Jak už bylo řečeno, javorový sirup není právě levná záležitost, je však ideální náhražkou bílého rafinovaného cukru a za kvalitu se vyplatí si připlatit. Jeho olejovitá konzistence může

kdekoho překvapit. Spíš bychom asi očekávali hutnou medovitou hmotu. V Kanadě, ale i Americe, se jím s oblibou polévají lívance, vafle či zmrzlinové poháry.

(<http://www.vareni.cz/trendy/javorovy-sirup/>)

ZOH ve Vancouveru

V tomto roce se Zimní olympijské hry konaly ve Vancouveru od 12. do 28. února 2010. Zároveň s nimi byly již tradičně pořádány i Paralympijské hry, které se uskutečnily od 12. do 21. března 2010. Zimní olympijské hry ve Vancouveru byly v pořadí XXI. a po jiných dvou kanadských městech - Montrealu (zde se letní olympijské hry konaly v roce 1976) a Calgary (tady zimní olympijské hry proběhly v roce 1988).

(<http://www.olympiada.org/vancouver-2010/>)

Vancouver je třetí největší kanadské město a rozkládá se v malebném prostředí mezi Tichým oceánem na jedné a horským hřebenem pobřežní oblasti na druhé straně a právem je počítáno k jednomu z nejhezčích měst světa. Město má velmi mírné klima, které umožňuje provozování nejrozumnějších druhů sportu. Klidně si tu můžete ráno zahrát golf, dopoledne se plavit na jachtě, odpoledne si vyrazit na kajaku a večer – co jiného, než vyrazit na lyže. (Kanada západ, s. 58)

9.4.1 Průběh činnosti

Seznamování s Kanadou jsme zahájili vyprávěním o této obrovské zemi a ukázkami zajímavostí, dosažitelných na internetu. Kromě prohlídky fotografií z obrazových publikací (některé si přinášely i děti samy) jsme využívali možnosti počítačové učebny, která je vybavena i interaktivní tabulí a je možné si zde prohlížet různá zajímavá videa např. na YouTube.

Konkrétně Toronto nabízí zajímavé „procházky“ městem a dokonce několikaminutové navštívení CN Tower. Tato impozantní budova dětem učarovala a vyhledávaly si její obrázky v publikacích i na internetu.

Sportovně zaměřené setkání s tématem „Kanada-kolébka hokeje“ kupodivu nezaujala pouze chlapce, ale i dívky si na závěr s chutí vyrobily své hokejky.

Pomůcky na výrobu:

- čtvrtky
- nůžky

- pastelky
- šablona hokejky

Děti si zdobily své hokejky různými motivy – kanadská vlajka, Niagarský vodopád, hokejové motivy.

Společně jsme se učili dětskou říkanku, která je v Kanadě oblíbená. Při výběru bylo poměrně složité najít něco typicky kanadského, protože v Kanadě jsou používány stejné texty, jako např. v Británii. Nakonec jsem vybrala zvukomalebné verše Diddle, diddle, dumpling:

Diddle, diddle dumpling,

My son John,

Went to bed with his trousers on,

One shoe off and one shoe on,

Diddle, diddle, dumpling,

My son John.

Společně jsme se opět podívali a poslechli si kanadskou hymnu i s obrazovým doprovodem kanadské vlajky a opět si každé dítě namalovalo svou vlastní vlajku. Zároveň jsme si povídali o symbolu Kanady - o javorovém listu a také o produktu ze stromu javoru - o javorovém sirupu – maple sirup. Nemohli jsme si nechat ujít příležitost a seznámili jsme se s jeho báječnou chutí. Připravila jsem pro děti ochutnávku palačinek s tímto velmi zdravým přírodním produktem. Pro většinu z nich to bylo jejich první setkání a hned hlásily, že je to výborné a že si to jistě doma zopakují. Domnívám se, že tento ryze praktický způsob seznámení v nich zůstane nadlouho a díky tomu nezapomenou, že se v Kanadě něco tak dobrého vyrábí.

Palačinky:

- vejce
- mléko
- hladká mouka
- olej

Vejce rozmícháme s mlékem a hladkou moukou na řidší kaši a na rozpáleném oleji smažíme tenké palačinky. Servírujeme polité javorovým sirupem. Nacvičili jsme si i přání dobré chuti: Bon appetite

Náš projekt se časově sešel s termínem pořádání zimních olympijských her právě v Kanadě a s dětmi jsme měli mnohokrát příležitost říci si něco o historii těchto her a také jsme společně sledovali průběh a výsledky různých závodů, podle toho, co koho více zajímalo. Děti se i zde dozvěděly něco nového, např. jak vypadá olympijský znak nebo jak se zapaluje olympijský oheň.

Na závěr si děti opět vypracovaly list, kterým své „cestování“ shrnuly.

9.5 Projekt USA

Po návštěvě Kanady jsme zůstali ještě na americkém kontinentu a společně jsme navštívili Spojené státy americké - USA.

Spojené státy americké patří svou rozlohou mezi největší státy světa. Tvoří je tři nestejně velké celky bez územní celistvosti - kontinentální státy, Aljaška a Havajské ostrovy.

Největší jsou tzv. kontinentální státy, které se rozkládají od Tichého oceánu k oceánu Atlantskému a od Mexika ke Kanadě. Sdružují 48 států a přes 99% všech obyvatel USA.

Aljaška je osamocený 49.stát na stejnojmenném poloostrově Severní Ameriky. Je to převážně liduprázdný kraj s hlubokými lesy a horami s věčným ledem včetně nejvyššího vrcholu USA Mount McKinley.

Padesátým státem USA jsou Havajské ostrovy, rozlehlé souostroví v Tichém oceánu. Ostrovy jsou sopečného původu a na největším z ostrovů jsou stále činné sopky.

Ameriku, pojmenovanou po florentském kupci, mořeplavci a cestovateli Amerigu Vespuccim, nejprve obývali lidé, kteří se sem před 25 000 lety dostali z Asie přes Beringgův průliv. Byli to předkové severoamerických a jihoamerických indiánů a Inuitů (Eskymáků). Severní Ameriku znali v 10. a 11. století i Vikingové, kteří tu nakrátko žili. Kryštof Kolumbus nikdy Severní Ameriku nezahlédl, ale otevřel cestu do neznámého světa dříve nejprve pro Španěly a po nich i pro četné další národy.

První britská osada Jamestown byla založena roku 1607 v dnešní Virginii. O 13 let později přistála v Plymouthu (Massachusetts) loď Mayflower s „otci poutníky“ na palubě.

Touha osadníků po úplné hospodářské a politické nezávislosti vedla roku 1773 k proslulému „bostonskému pití čaje“. Tímto činem začala válka za nezávislost. Třináct původních kolonií přijalo 4. července 1776 Deklaraci nezávislosti a vyhlásilo Spojené státy americké. Prvním prezidentem se stal roku 1789 George Washington. Po něm bylo pojmenováno hlavní město (založeno 1790), které leží v District of Columbia, což není název státu, ale teritoria a toto území je uváděno pod zkratkou DC.

Největším a nejdůležitějším městem je ale New York. Člení se na pět čtvrtí: Manhattan, Bronx, Brooklyn, Queens a Staten Island.

(Guide to Places of the World, s. 635, 637, 638, 481)

Symbolem Ameriky a nejznámější pamětihodností New Yorku je Socha Svobody.

28. října 1886 za hřmění 21 dělových salv odhalil prezident Grover Cleveland nejznámější sochu v Severní Americe. Lodní sirény kvílely a rozzářil se velký ohňostroj.

Od té doby všichni, kdo přijíždějí lodí do newyorského přístavu, spatří obrovskou sochu, která zdvihá k nebi pochodeň svobody. Pro tisíce emigrantů byla tato socha symbolem osvobození od ponížení a bídy, které museli snášet ve Starém světě. Stala se symbolem Spojených států amerických.

Socha Svobody byla zkonstruována v Paříži a tam byla 4. července 1884 oficiálně předána americkému velvyslanci jako dar francouzského národa Američanům. Byla rozložena na kusy a transportována lodí do New Yorku. Tady byla postavena na těžký podstavec, který Američané zkonstruovali na ostrově Bedloe's Island (nyní Liberty Island).

Sokl navrhl americký architekt Richard Morris Hunt a je vysoký 47 metrů. Samotná socha je vysoká 46 metrů, vrchol pochodně se nachází tedy 93 metrů nad zemí. Váží 205 tun, obvod měří 10,60 metru a má 91 centimetrů široká ústa. Pravá paže, držící pochodeň, je dlouhá 12,80 metru - jen ukazováček je dlouhý 2,40 metru. U nohou má roztáta pouta tyranie. V levé ruce drží desky reprezentující vyhlášení nezávislosti.

I její koruna se sedmi paprsky je symbolem svobody, kterou má vyzařovat přes sedm moří do sedmi kontinentů. Točité schody uvnitř sochy umožňují návštěvníkům dostat se až ke koruně.

Idea sochy Svobody se zrodila ve skupině francouzských demokratů. V roce 1865 za vlády císaře Napoleona III. se kolem člena Akademie Edouarda de Laboulaye vytvořil kroužek, který doufal v konec císařství a vznik nové francouzské republiky. Francouzi chtěli sochou Svobody vyjádřit svůj obdiv republice na druhé straně Atlantského oceánu a vzbudit

vzájemné sympatie národů Francie a Ameriky. Laboulaye podnítil mladého sochaře z Alsaska Fréderica-Augusta Bartholdiho, aby se ujal tohoto projektu.

Bartholdi doufal, že bude moci postavit maják pro Suezský průplav. Měl mít formu vysoké ženské sochy, zdvíhat pochodeň a symbolizovat, že světlo pokroku pronikne i do Asie. Proto teď přijal tuto nabídku s nadšením. Jeho socha Svobody byla inspirována slavným obrazem malíře Delacroixe: Svoboda vede lid na barikády.

Velikost sochy a skutečnost, že bude vystavena větru a nepohodě, nutila Bartholdiho a jeho inženýra, stavitele Eiffelovy věže Alexandra-Gustava Eiffela, řešit některé problémy. Eiffel postavil geniální železnou rámovou konstrukci, kterou podpíral centrální stožár. Kolem tohoto flektivního skeletu byla upevněna vnější, viditelná měděná vrstva, která je silná jen 2,40 milimetru. Bartholdi začal malým modelem vysokým jen 1,20 metru a pak zhotovil ještě tři další, stále větší modely, až pak přistoupil ke stavbě dnešní sochy.

V podstavci sochy Svobody je muzeum dějin přistěhovalectví do Ameriky, které bylo otevřeno v roce 1972. Jsou tu ukázány dějiny od předků indiánů, kteří pronikli do neprobádaného světa z Asie, až po masovou imigraci v minulém století. Každá skupina přistěhovalců je charakterizována pomocí audiovizuálních prostředků, modelů, fotografií, kreseb, kostýmů a uměleckých děl. Mezi nimi je i dokumentace Severoafričanů, kteří byli do této země zavlčeni jako otroci, a velkých irských, italských a židovských přistěhovaleckých proudů v 19. století.

Další světoznámé monumentální dílo je památník na Mount Rushmore.

Nejlepší pohled na tento monument poskytují výlety helikoptérou. Nejbližší větší město je Rapid City. Toto město má letiště se spojením do New Yorku a do Londýna.

Do žulové skály Mount Rushmora v Black Hills jsou vytesány 18 metrů vysoké tváře čtyř amerických prezidentů: George Washingtona, Thomase Jeffersona, Theodora Roosevelta a Abrahama Lincolna. Sochař Gutzon Borglum si údajně vybral Theodora Roosevelta proto, že ve ztvárnění jeho brýlí spatřoval zvláštní uměleckou výzvu.

Nápad vytvořit tento monument původně pochází od jistého Doana Robinsona. Byl to historik a publicista z této krajiny a chtěl efektní projekt realizovat proto, aby vytvořil v Black Hills atrakci pro turisty. V roce 1924 se mu podařilo získat Gutzona Borgluma a rozhodli se udělat „svatyni demokracie“ s kolosálními sochami prezidentů. Borglum chtěl původně vytesat jejich bysty. Protože však projekt nebyl nikdy dokončen, ukázalo se jako správné, že začal s prací na jejich hlavách.

V roce 1927 Borglum práci zahájil. Bylo mu 56 let a zabrala mu celý zbytek života.

Navrhl pomník a provedením práce pověřil dělníky a horníky z okolí. Uvolnili dynamitem kusy skály pro hlavy a pak je tvarovali dlátem a kladivem a přitom stáli na vratkém, nejistém lešení.

V Mount Rushmoru měl Borglum prudké konflikty se správou národního parku a práce byla znovu a znovu přerušována pro nedostatek peněz a špatné počasí. Přesto bylo možno v roce 1930 odhalit Washingtonovu hlavu. V roce 1936 následoval Jefferson, 1937 Lincoln a roku 1939 byla konečně hotova hlava Rooseveltova. Borglum zemřel v sedmdesáti letech, aniž svou velkou práci dokončil. Jeho syn Lincoln Borglum v ní ještě po určitou dobu pokračoval, dokud nebylo definitivně zastaveno její financování. Monument stál téměř milion dolarů.

Nedaleko od Mount Rushmoru byla započata jiná do skály vytesaná obrovská figura. Navrhl ji Korczak Ziolkowski a představuje velkého amerického náčelníka indiánů, řečeného Crazy Horse. Horní polovinu těla má nahou a sedí na koni. Figura je vysoká 172 metrů a široká 195 metrů. Sochaře v roce 1939 pověřili jejím vytvořením náčelníci Siouxů. Chtěli ukázat, že i „rudý muž má své hrdiny“. Ziolkowski na tomto díle pracoval až do své smrti v roce 1982 a zanechal po sobě detailní plány k dokončení. Black Hills byly pro Siouxe posvátným územím a vláda Spojených států to potvrdila v roce 1868 smlouvou, která měla platit, „dokud řeky potečou, tráva poroste a stromy ponesou listy“. Tak dlouho smlouva nevydržela. Když bylo roku 1874 v horách u French Creeku objeveno zlato a pronikli sem zlatokopové, indiáni bránili násilím zemi, která jim byla přiřčena. Zvítězili v bitvě u Little Bighornu, v níž byla zničena kavalerie generála George Annstronga Custer a až do posledního muže. Nakonec ale válku indiáni prohráli a do Black Hills přišli běloši jako osídlenci.

(Wonders of the World, s. 171, 178, 179)

Také příroda v USA nabízí mnoho ojedinělých zajímavostí. Zcela jistě mezi ně patří i Grand Canyon v Arizoně.

Nesmírně podmanivé panoráma divokých údolí a propastí, jež vyhloubila během milionů let řeka Colorado, umožňuje jedinečný přehled geologických dějin Země.

V r. 1540 spatřil Španěl López de Cárdenas jako první Evropan grandiózní panoráma Velkého kaňonu, avšak na zmapování musel kaňon čekat až do poloviny 19. století. Přesné geologické dějiny kaňonu řeky Colorada nejsou ještě prozkoumány. Ve srovnání se stářím obnažených hornin je kaňon mnohem mladší. Jeho prohlubování začalo přibližně před 10 miliony let, kdy celá Coloradská plošina byla vyzdvižena a řeka si razila koryto starými usazeninami

skalnatého plató. Vznikl tak postupně 1 800 m hluboký, 350 km dlouhý a až 30 km široký kaňon. Vítr a povětrnostní vlivy přispěly k vytváření bizarních forem. Přesně rozeznatelná posloupnost různých vrstev hornin na skalních stěnách dokládá různá období geologických dějin země.

V samotném kaňonu mohou při teplotě kolem 50°C růst a žít jen některé odolné druhy rostlin a živočichů. Vyskytují se zde různé druhy kaktusů, trnitých keřů a opuncí, chřestýši, černé vdovy a štíři. Na březích žijí leguáni, pouštní želvy a žáby. Některá místa si zvolili za svůj domov dokonce bobři a vydry. Pouze lesy na severním a jižním okraji vytvářejí vhodné podmínky pro růst rostlin a život zvěře.

Nemůžeme opominout také nejstarší národní park na světě, Yellowstone. Byl zřízen Kongresem v roce 1872 „pro užitek a zábavu lidu.“

Jsou pro něj charakteristické jedinečné vulkanické jevy: gejzíry, horké prameny a sintrové terasy.

Centrem parku je Yellowstonská plošina ležící v nadmořské výšce 2 000 m, která je obklopena horskými velikány vysokými až 4 000 metrů. Sopečný původ krajiny je i dnes zřejmý na každém místě. Fosilní lesní území poskytují svědectví o proudech lávy a katastrofální sopečné erupce v období před 1,2 milionu let až 600 000 lety.

Zemská kůra tu ještě není v klidu. V Yellowstonském parku je stále více než dvě stě aktivních gejzírů. Známý je zejména Old Faithful (Starý Věrný), který tryská každou hodinu do výše 60 metrů.

(Svět, v němž žijeme, s. 14, 15)

9.5.1 Průběh činnosti

Podobně jako s předchozími zeměmi, jsme se i s USA seznamovali prostřednictvím fotografií v publikacích a ukázkami z internetu. K dispozici jsme měli i zajímavé videokazety, na kterých byly krátké, zhruba 15 minutové, ukázky historie stavby Sochy Svobody a další zajímavosti. Po zhlédnutí několika ukázek a vyprávění o vzniku a historii Sochy Svobody si děti vyráběly každý tu svou.

Pomůcky na výrobu:

- vysoká papírová rulička (nejlépe od papírových kuchyňských utěrek)
- čtvrtky

- nůžky
- pastelky
- šablona sochy
- oboustranná lepicí páska

Děti si pečlivě vybarvovaly podstavec i postavu sochy. Následně ji přilepovaly oboustrannou lepicí páskou k ruličce. Výrobky si pak vystavily.

Další zajímavosti, jako Mount Rushmore a Velký kaňon, jsme společně navštívili prostřednictvím ukázek z internetu a krátkých filmů z videokazet.

S americkou vlajkou a její historií jsme se seznámili pomocí internetu a také si pustili ukázku. Tuto vlajku si opět každé dítě samo nakreslilo. Bylo to poměrně náročné (padesát hvězdiček) a práce vyžadovala hodně trpělivosti.

Tentokrát jsme se společně neučili žádnou píseň ani říkanku, ale, vzhledem k historii, jsme zvolili typický tanec - country tanec.

Jedná se o tanec JIFFY MIXER (sicilian circle), hudba: Triple Creek, autor není znám.

Tanec je označen jako snadný, ale průběh nácviku nijak snadný není.

Popis tance:

A.1. Proti sobě stojící páry si podají ruce, vytvoří kruh a točí osm kroků kroužek vlevo (circle four to the left) (8)

Osm kroků kroužek vpravo (8)

A.2. P do-si-do s protější D (do-si-do opposite) (8)

P do-si-do s vlastní D (8)

B.1. Hvězda p rukou (right hand star) (8)

Hvězda l rukou (left hand star) (8)

B.2. Oba páry vytvoří řadu, liché páry zůstávají uprostřed a sudé páry se rozdělí a postaví se na kraje řady, v těchto řadách jdou všichni po směru tance 8 kroků, na závěr vnitřní (liché) páry vytvoří bránu (8)

Sudé páry se otočí směrem do brány, bránou projdou a ve svém směru potkají další taneční pár, se kterým pak tančí tanec od začátku (8)

Zdroj: Jitka a Jasan Bonušovi, Country tance II., Dvorana 2007

Aby si děti dobře zapamatovaly světoznámý Yellowstoneský park, zvolila jsem cestu pro ně nejbližší, a to je kreslený film s postavou, která žije v Jellystoneském parku, dětské podobě Yellowstone parku. Známy Méd'a Béd'a si děti okamžitě získal.

Méd'a Béd'a je nejslavnější celovečerní film firmy Hanna Barbera. Na začátku filmu se Méd'a Béd'a probouzí po zimním spánku, kdy se mu neustále zdálo o piknikových košících turistů z Jellystounského parku. Proto se rychle převlékne za kontrolora potravinové inspekce a z košíků odebírá turistům vzorky. To ovšem velmi rozzlobí strážce parku pana Smitha, který Béd'u prodá do zoo v San Diegu. Mezitím se probudí i medvědice Cinda, která je odhodlána se v tomto roce provdat za Béd'u. Proto se vydá za Béd'ou do San Diega. Netuší ovšem, že ji posadili do jiného vlaku. Méd'a s medvídkem Bubu se vydávají Cindu hledat. Při hledání se Béd'a dostane až do New Yorku a zažije celou řadu dobrodružství. Méd'a Béd'a je filmem pro diváky bez rozdílu věku.

Méd'a Béd'a Hey There, It's Yogi Bear USA 1964 89 min.

Pokud bychom chtěli najít něco typického pro USA týkajícího se jídla, jistě bychom jmenovali řetězec McDonald's. Vzhledem k diametrálně rozdílným názorům, které mezi lidmi na tento druh stravování vládnu, jsem se rozhodla neposkytovat přímo ochutnávku, ale spíše si o jídle, jako takovém, promluvit. I třídní učitelé mých svěřenců potvrzují, že se s dětmi v těchto fast foodech nezastavují ani cestou z akcí, jak je mnohdy zvykem. Je jisté, že je děti navštěvují s rodiči nebo s kamarády, ale z rozhovorů vyplynulo, že někteří velmi výjimečně. Využila jsem příležitosti a pokusila se jim vysvětlit, proč mají v USA poměrně často potíže s nadváhou - je to důsledek pravidelného stravování v tomto typu restaurací v kombinaci s minimem pohybu. S dětmi jsme pak hovořili na téma zdravý životní styl. Při jedné z vycházek jsme se u takové restaurace zastavili a znovu o problematice diskutovali.

9.6 Projekt Velká Británie

Poslední zemí, kterou jsme navštívili, je Spojené království Velké Británie a Severního Irska. Tuto zemi děti znají nejvíce. Různé zajímavosti pro ně totiž nabízí i učebnice, se kterou pracují v hodinách anglického jazyka.

Spojené království je souostrovím, které se táhne od Shetland a Orknejí na severu k ostrovu Wight a Normanským ostrovům na jihu.

Britové jsou velice hrdí na svou ostrovní nezávislost. I když Spojené království vstoupilo do Evropského hospodářského společenství (dnešní Evropská unie) již roku 1973 a potvrdilo své členství referendem roku 1975, zůstávají Britové obezřetní, co se týče jejich sjednocování s kontinentální Evropou.

Británie je v současnosti výrazně multikulturnější společností než byla dříve. I tak si však žárlivě střeží své politické dědictví, které je od dob anglosaských králů a zrození parlamentní tradice ve vrcholném středověku založeno na precedencích. Země žije již po staletí podle zákonů parlamentní monarchie, jejímiž hlavními autoritami jsou panovník a parlament.

Ochrana přírodních i kulturních památek je dlouhodobou prioritou britské společnosti. Na Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO je 13 britských památek. Patří mezi ně, mimo jiné, i londýnský Tower, Westminsterský palác, Westminsterské opatství a jeho okolí a Stonehenge.

(Guide to Places of the World, s. 722, 724)

Oficiální životopis města Londýna začíná Římany, kteří v prvním století přebudovali keltskou osadu na řece Temži v hlavní město své nové provincie Británie. Antické Londinium bylo světu otevřené kosmopolitní město. Do Londýna putovaly zboží i myšlenky ze všech částí impéria. Dováželo se sem jak syrské sklo a řecký mramor, tak i perský kult boha Mithry a uctívání egyptské bohyně Isis. Zbytky městských hradeb, stejně jako základy Mithrova chrámu a římských lázní, podávají ještě dnes svědectví o bývalé velikosti římského Londýna.

Když římské legie v roce 410 po Kristu opustily Británii, zanechaly tam poromanizované obyvatelstvo, které sice ovládalo latinu, ale odnaučilo se zacházet s mečem. To byl počátek barbarské nadvlády nad Londýnem. Nejprve dobyli město pohanští Anglosasové, potom se na Temži objevily štíhlé lodě loupeživých Vikingů a nakonec padlo město za kořist Vilému Dobyvateli, který spolu se svými normanskými válečníky vtrhl do města jako jeho uchvatitel v roce 1066.

Nepřekonatelným symbolem Vilémovy nadvlády nad městem se stala bílá věž White Tower - normanská již díky svým bílým kamenům, které sem byly dopraveny až ze vzdáleného Caen. Kolem mohutné obytné věže se v průběhu budoucích staletí dostavěly další budovy, jejichž komplex dnes označujeme jako londýnský Tower - Tower of London.

Angličtí králové v nehostinném Toweru nikdy nebydleli. Jejich rezidence leží od 11. století v londýnské čtvrti Westminster a nyní slouží jako sídlo anglického parlamentu. Oficiální název parlamentní budovy připomíná její slavnou minulost: „The Palace of Westminster“ -

Westminsterský palác. Monumentální budově vévodí dvě věže - 102 metrů vysoká Victoria Tower a o něco nižší Clock Tower se slavným zvonem Big Ben.

Kolem starého centra Londýna vyrostlo později bankovní město zvané City. Od roku 1566 tu má sídlo burza, po založení Bank of England v roce 1694 se tato část města definitivně stala finančním centrem Evropy.

Buckinghamský palác je nejslavnějším výtvorem Johna Nashe. Stavbu navrhl v roce 1825 pro krále Jiřího III., avšak náklady na stavbu gigantické budovy překročily i finanční možnosti samotného krále. Až královna Viktorie po své korunovaci v roce 1837 nařídila pokračovat ve stavbě paláce a povýšila ho na londýnské sídlo královského rodu. V době panování této královny dosáhla Velká Británie vrcholu své moci, čtvrtina mapy světa zářila v anglické červení a Londýn se stal hlavním městem říše, která sahala od ledového severu Kanady až k džunglím Indie.

(Hillingmeier, 2003, s. 12, 13, 15, 19)

Londýn není jen městem historických památek, ale i moderních staveb. Tak jako je Houses of Parliament dominantou levého břehu Temže, tak je obří ruské kolo London Eye pýchou břehu pravého. Je vysoké 135 metrů a je vidět z mnoha míst Londýna. Nedlouho po svém spuštění v roce 2000 se stalo nejnavštěvovanější atrakcí celé Velké Británie, kterou si ročně nenechá ujít přes 3,5 milionu návštěvníků. Leží naproti Parlamentu přímo na břehu londýnského veletoku.

<http://www.mestasveta.cz/londyn/pamatky/london-eye>

Jedním ze symbolů Londýna odjakživa byli doubledeckery - dvoupatrové klasické červené autobusy, které zajišťovaly dopravu po městě, v současnosti jsou však již téměř vytlačeny a nahrazeny novějšími typy. Cestování po Londýně autobusy se může, zejména v centru kvůli dopravním zácpám, lehce stát noční můrou, přesto prohlídka města z prvního patra pravého doubledeckeru určitě patří k nezapomenutelným londýnským zážitkům.

<http://www.mestasveta.cz/londyn/doprava-v-londyne>

Typické telefonní budky patří k Londýnu skoro stejně jako poschodové autobusy nebo Big Ben. Legendární červené telefonní budky, které se zrodily téměř před 80 lety, jsou ale dnes druhem, který je kvůli rozmachu mobilních telefonů odsouzen k zániku. V celé Británii jich zbývá už jen 15 000, ale brzy se stanou jen suvenýrem pro turisty například na Trafalgarském

náměstí či na Piccadilly Circus. Ty původní stvořil v roce 1926 architekt anglikánské katedrály v Liverpoolu Giles Gilbert Scott.

Nejznámější a nejzáhadnější megalitický monument na světě, kamenný kruh Stonehenge, se vypíná na Salisburské pláni na jihu Anglie. Jakožto posvátné centrum z prehistorických dob je zároveň i nejdůležitější památkou tohoto typu v Evropě. Archeologové odhadují, že mohlo být postaveno v době mezi koncem doby kamenné a začátkem doby bronzové, ve třech fázích během sedmi století, a to od roku 2400 do roku 1700 př. n. l. Ze začátku pravděpodobně sloužilo rituálním účelům jako kruhový oltář obklopený příkopem, podobně jako jiné památky tohoto typu v jižní Anglii.

K vytvoření kruhu o průměru třicet metrů - tak, jak se zachoval do dnešní doby - bylo nutné přemístit dvaatřicet kamenných kvádrů, z nichž každý měří na výšku přes šest metrů, z vrchů Preseli ze vzdáleného jihozápadního Walesu. Celkem musely být kameny přepraveny na vzdálenost tři sta dvacet dva kilometry, což je značná dálka pro transport tak těžkých bloků. Otázka, jak je zvládli přemístit, stejně jako fakt, že za oltář byl zvolen kamenný blok pocházející z jiného waleského kraje, Pembrokeshire - to jsou pouze některé ze záhad obklopujících posvátný kruh Stonehenge.

Důkazem toho, že ve své době byl Stonehenge nábožensky důležitým centrem, je fakt, že vně jeho obvodu bylo nalezeno více než čtyři sta pohřebních náhrobků, z nichž jsou některé starší než 2000 let př. n. l.

Specialisté se shodují na tom, že Stonehenge sloužilo jako astronomická observatoř a také místo, kde se léčilo a kde se prováděly posvátné rituály. Přesnost, s jakou byly kamenné kvádry umístěny, svědčí o tom, že dávní stavitelé byli schopni přesně určit data letního a zimního slunovratu, rovnodennosti a zatmění Slunce a Měsíce. Stonehenge rovněž sloužilo k určování pozice Slunce a Měsíce vůči naší planetě, což umožňovalo sledovat střídání ročních dob.

Dnes už z megalitických bloků, které původně tvořily čtyři soustředné kruhy, zbývá jen část.

(Allene, C., Amalfi, F., Gómez, T., 2008, s. 15, 18)

K nedávné historii této země zcela jistě patří i hudební skupina Beatles, která v 60. letech 20. století získala obrovskou světovou popularitu. Jejími členy byli John Lennon, Paul McCartney, George Harrison a Ringo Starr (Richard Starkey). První deska Beatles Love Me Do se roku 1962 okamžitě stala hitem. Brzy tuto skupinu všude pronásledovaly mladé ječící fanynky. Tomuto jevu se začalo říkat „Beatlemánie“. Nesmírný úspěch většiny desek umožnil

Beatles již od roku 1967 experimentovat s nekonvenčními hudebními postupy. V téže roce novátorské album Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band zahájilo jejich nové plodné období a získalo jim obecnost i z řad náročných milovníků hudby. Beatles natočili několik filmů: Perný den (1964), Help! (1965) a Let it Be (1970). Skupina se rozešla r. 1970.

(Rodinná encyklopedie, 2000, s. 60)

Pro děti po téměř celém světě přinesla Velká Británie také dobrodružství Harryho Pottera.

Kdo je to Harry Potter? Celým jménem Harry James Potter je hlavní postava série románů od britské spisovatelky J. K. Rowlingové. (do češtiny přeložili bratři Vladimír a Pavel Medkovi).

Harry Potter se narodil 31. července 1980 v Godrikově dole. Jeho rodiče James Potter a Lily Potterová byli zavražděni zlým černokněžníkem, který se jmenuje Lord Voldemort. Jediný Harry Potter tento útok přežil a stal se prvním, kdo nezemřel po jeho smrtící kletbě. Harry Potter byl dále vychováván u své tety Petunie Dursleyové a strýce Vernona Dursleyho. Stejně jako oni oba, i jejich syn Dudley Dursley byli mudlové a skoro celých deset let se chovali k Harrymu Potterovi jako k cizímu. Díky tomu, že Harry nejenom jako jediný přežil kletbu čaroděje Voldemorta, ale současně ho při této události i těžce zranil a oslabil jeho schopnosti, stal se mezi ostatními čaroději známou a obdivovanou celebritou. Později se Harry Potter dozví, že důvodem jeho přežití byla oběť jeho matky Lily Potterové. Navíc bylo dokonce předpovězeno, že Harry Potter a Lord Voldemort jsou spojeni (jeden zabije toho druhého), což byl důvod Voldemortova útoku na něj.

<http://www.potter-harry.cz/>

Samozřejmě nelze opomenout vyhlášenou anglickou snídani, která je prvním a velmi vydatným jídlem dne. V klasickém pojetí zahrnuje grilovanou klobásu, rajčata, fazole, smažené žampiony, samozřejmě nesmí chybět obligátní vajíčka a tzv. bacon, který lze přirovnat k naší anglické slanině. Samozřejmě ani anglická snídaně není stereotypní a zná řadu obměn - často se tak na stole objeví například ovesná nebo kukuřičná kaše, rybí filety či opékané toasty s máslem a džemem. K tomu všemu klasický silný anglický čaj s mlékem nebo smetanou, případně sklenka džusu.

<http://recepty.mraveniste.cz/detail-kuchyne.php?idselect=6>

9.6.1 Průběh činnosti

Poslední navštívenou zemí se stala pro děti Velká Británie, z níž pochází jazyk, který se ve škole učí. Toto učení je pro děti náročné, především psaná forma, ale i výslovnost některých

hlásek je pro řadu z nich složitá. Právě písně a básně jsou pro nácvik dobré výslovnosti velmi vhodné, zároveň mohou jejich prostřednictvím děti k jazyku získat dobrý vztah.

Vybrala jsem pro své svěřence velmi oblíbenou píseň o farmáři MacDonaldovi a jeho farmě, ve které se, mimo jiné, naučí mnoho jmen zvířat, ale i zvuky, které tato zvířata vydávají. Pro děti je zajímavé, že jsou anglicky vyjádřené zvuky mnohdy velmi odlišné od našeho českého vnímání.

Text písně Old Macdonald:

Old Macdonald had a farm, E-I-E-I-O

And on his farm he had a cat, E-I-E-I-O

With a meow, meow here and a meow-meow there

Here a meow there a meow

Everywhere a meow-meow

Old Macdonald had a farm, E-I-E-I-O

Old Macdonald had a farm, E-I-E-I-O

And on his farm he had a dog, E-I-E-I-O

With a woof-woof here and a woof-woof there

Here a woof there a woof

Everywhere a woof-woof

Old Macdonald had a farm, E-I-E-I-O

Old Macdonald had a farm, E-I-E-I-O

And on his farm he had a duck, E-I-E-I-O

With a quack-quack here and a quack-quack there

Here a quack there a quack

Everywhere a quack-quack

Old Macdonald had a farm, E-I-E-I-O

Old Macdonald had a farm, E-I-E-I-O

And on his farm he had a cow, E-I-E-I-O

With a moo-moo here and a moo-moo there

Here a moo there a moo

Everywhere a moo-moo

Old Macdonald had a farm, E-I-E-I-O

Old Macdonald had a farm, E-I-E-I-O

And on his farm he had a turkey, E-I-E-I-O

With a gobbie-gobbie here and a gobbie-gobbie there

Here a gobbie there a gobbie

Everywhere a gobbie-gobbie

Old Macdonald had a farm, E-I-E-I-O

Old Macdonald had a farm, E-I-E-I-O

And on his farm he had a sheep, E-I-E-I-O

With a baa-baa here and a baa-baa there

Here a baa there a baa

Everywhere a baa-baa

Old Macdonald had a farm, E-I-E-I-O

Také Velkou Británii jsme poznávali prostřednictvím zajímavých ukázek z videokazet. Tentokrát měly děti možnost vidět i krátkou ukázkou z výukového videa pro žáky 1. stupně. Zhlédli jsme společně příběh anglické rodiny na návštěvě v Londýně. Děti společně s touto rodinou poznaly mnohá zajímavá místa: Buckinghamský palác, Houses of Parliament, Big Ben, London Eye, Tower, Underground (Tube) – londýnské metro a další. Děti spatřily známé

doubledeckery a také typické anglické telefonní budky. Obojí si v rámci pracovních činností v odpoledních hodinách vyrobily a použily jako další součást výstavy k cestování po anglicky mluvících zemích.

Pomůcky na výrobu:

- papírové čtvrtky
- pastelky
- nůžky
- lepidlo
- šablony na výrobu

Prostřednictvím internetu jsme si poslechli charakteristickou melodii Big Benu a také si prohlédli London Eye.

Další světoznámou historickou památku Stonehenge jsme také poznávali prostřednictvím naučného videa. Děti obdivovaly mohutné balvany a zajímaly se o vědecké verze původu stavby.

Stejně jako u předešlých zemí jsme si i tentokrát společně poslechli hymnu a děti si opět nakreslily své vlastní britské vlajky.

Děti většinou mají rády hudbu, a přestože je skupina Beatles pro ně historií, podmanivost jejich hudby je i pro ně stále aktuální. Vybrala jsem pro ně známou píseň Yellow submarine, která se objevuje ve stejnojmenném filmu.

Text písně Yellow submarine:

In the town where I was born,
Lived a man who sailed to sea,
And he told us of his life,
In the land of submarines,

So we sailed on to the sun,
Till we found the sea green,

And we lived beneath the waves,
In our yellow submarine,

We all live in yellow submarine,
yellow submarine, yellow submarine,
We all live in yellow submarine,
yellow submarine, yellow submarine.

And our friends are all aboard,
Many more of them live next door,
And the band begins to play.
(Trumpets play)

We all live in yellow submarine,
yellow submarine, yellow submarine,
We all live in yellow submarine,
yellow submarine, yellow submarine.

(Full speed ahead, Mr. Barkley,
full speed ahead! Full speed over here, sir!
All together! All together! Aye, aye, sir, fire!
Captain! Captain!)

As we live a life of ease
Every one of us has all we need,
Sky of blue, and sea green,

In our yellow submarine.(Haha!)

We all live in yellow submarine,
yellow submarine, yellow submarine,
We all live in yellow submarine,
yellow submarine, yellow submarine.

Představovat dnešním dětem Harryho Pottera je jistě zbytečné, ale přesto jsme si o něm krátce popovídali. Především proto, aby si děti uvědomily, že autorka je Angličanka a také příběhy se odehrávají v Anglii. Dobrodružství Harryho Pottera a jeho přátel jsou po celém světě velmi populární a na motivy románů vznikají postupně jejich filmové adaptace. Pro připomenutí jsme se na jeden z filmů podívali.

Jako závěr projektu a zároveň překvapení pro děti jsem pro ně, ve spolupráci s třídními učiteli, přichystala anglickou snídani. Zvolila jsem verzi zahájenou kukuřičnými lupínky, které se podávaly podle chuti s mlékem nebo bez. Pak děti ochutnaly ham and eggs s opečeným toustem a na závěr opět toust, tentokrát s marmeládou. K pití měly děti na výběr černý čaj, čaj s mlékem nebo jen mléko. Během snídaně jsme si připomínali slovní zásobu týkající se stolování a jídla: Bon appetite, milk, tea, sugar, butter, toast, jam, corn flakes, ham and egg.

10 Závěr

Cílem mé práce bylo rozšíření znalostí žáků mladšího školního věku o zemích, kde se hovoří anglicky, a to v těsném kontaktu s výukou cizího jazyka.

V teoretické části práce mapuji činnost školní družiny a pohledy odborné literatury na pedagogiku volného času. Dále zde uvádím z Rámcového vzdělávacího programu formulace klíčových kompetencí. Tyto kompetence by si děti měly během své školní docházky osvojit. Ve své práci jsem je doplnila o „39 klíčových kompetencí pro Evropu“, kde mě inspirovala zejména schopnost **vytvářet projekty**. Náš společný projekt probíhal, vzhledem k věku dětí, pod mým vedením, ale domnívám se, že do budoucna je to pro ně dobrý příklad, jak podobné projekty vytvářet.

Celá jedna kapitola je věnována psychologickému hledisku. Jde především o to, abychom si uvědomili specifika vybrané cílové skupiny dětí. V našem případě jde o žáky 3. ročníku. Je to věk, kdy se děti spontánně rády věnují nové zajímavé činnosti. Tato vlastnost byla dobře využita při pracovních činnostech, nácviku nových písní atd.

Pro společnou práci jsem zvolila formu projektu právě proto, že umožní dětem se plně zapojit. Již v úvodní části této činnosti (brainstormingu) se projevil jejich aktivní přístup.

Vybraná skupina žáků mladšího školního věku do projektu vstoupila se zájmem a s chutí objevovat nová a málo známá místa. V rámci programu ve školní družině se děti postupně seznámily se všemi čtyřmi vybranými anglicky mluvícími zeměmi a pro každou z nich si postupně něco vyrobily a naučily se písně, báseň a tanec. Z pracovních listů a vlajek jednotlivých zemí si žáci založili portfolio, které je provází i ve výuce cizího jazyka. Do něj si založili také texty písní a říkanky. Touto cestou si budou v dalších letech své znalosti rozšiřovat a zároveň si připomínat již známé. Během společné práce si děti rozšířily nejen znalosti zeměpisné a historické, ale získaly novou slovní zásobu a většina také pozitivní vztah k cizímu jazyku.

Realizace celého projektu se podařila bez větších potíží. Práce byla dětmi velmi dobře přijímána a mnohé z nich se na celé akci velice hezky podílely vlastními podněty. K dobrému průběhu aktivit děti samy často přispívaly tím, že přinášely různé časopisy, výstřižky, fotografie z navštěvovaných zemí nebo i takové zajímavosti, jako např. hokejový dres s nápisem Toronto Maple Leafs nebo ořezávátko ve tvaru doubledeckeru.

Velkou pomocí při realizaci projektu byla možnost využití moderní techniky. Projekce na interaktivní tabuli poskytuje dobře viditelné ukázky pro větší množství dětí najednou. Využívala jsem i videopřehrávač a také jsme navštěvovali počítačovou učebnu.

Organizačně byla poněkud problematická příprava tance. Děti navštěvují mnoho kroužků a také odcházejí ze školní družiny v různou dobu, a proto se nedařilo udržet kontinuitu nácviku.

Celkově byl projekt dětmi přijímán pozitivně po celou dobu jeho trvání. Přínos pro děti spatřuji ve spoluvytváření kladného vztahu k cizímu jazyku a v probouzení zájmu o realie vybraných zemí.

Takto koncipovaná práce svou podstatou vybízí k dalšímu pokračování a rozšíření. Mám tedy v úmyslu s dětmi v podobných aktivitách pokračovat a nadále rozvíjet jejich přirozenou touhu po poznání.

11 Použitá literatura a prameny

11.1 Tištěná literatura

- BALKOVÁ, K.: *Náměty pro školní družinu* Praha 2006 Portál ISBN 80-7367-064-X
- BERAN, V., BLAŽKOVÁ, B., BROŽ, Z., CICHONOVÁ, I., ČERNÝ, M., FEŘTEKOVÁ, J., FUCHSOVÁ, J., HAUSENBLAS, O., HRUŠKA, L., HYKLOVÁ, M., KARGEROVÁ, J., KASÍKOVÁ, H., KIMÁKOVÁ, V., KMENTOVÁ, J., KOŠTÁLOVÁ, H., KREJČOVÁ, V., KŘÍSTEK, N., KŘÍSTKOVÁ, M., LOKAJ, M., MARADA, M., PROCHÁZKOVÁ, M., RÝDL, K., ŠUNDOVÁ, H., WOJNAR, P., ZMRZLÍK, B.: *Učím s radostí* Kritické myšlení a Step by step ČR v Agentuře STROM, Praha 2003, ISBN 80-86106-09-8
- ČÁP, J., MAREŠ, J.: *Psychologie pro učitele*. Praha, Portál 2001 ISBN 80-7178-463-X
- Encyklopedie:
- *Discover the World: AUSTRALIA AND NEW ZEALAND* (Reader's Digest Association Limited, London 2001), přeložil Michal Strenk, 1.vydání, vydal Reader's Digest Výběr, spol.s r.o., Praha 2002, ISBN 80-86196-55-0
- *Guide to Places of the World - Všechno o Zemi*, Přeložili P. Červinka, L. Ouředníková, J. Pilař, T. Rendl, I. Sládek, L. Sýkora, I. Šimoničková, V. Štěpánek, H. Švachová, J. Votýpka, Reader's Digest Výběr, spol. s r.o. 1.vydání, Praha 1998 ISBN 80-86196-01-1
- *Kanada*, překlad L. Kulhavá, D. Popov, Czech edition Svojtka & Co., 1.vydání 2003 ISBN 80-7237-736-1
- *Kanada západ*, překlad: D.Hromádková, nakladatelství Jan Vašut s.r.o., 1.vydání 2003 ISBN 80-7236-252-6
- *Posvátná místa* ALLENDE, C., AMALFI, F., GÓMEZ, T. - Magický zeměpis planety Země překlad Dvořáčková, M. 1.vydání vydala Euromedia Group, k.s. – Knižní klub v edici Universum Praha 2008 ISBN 978-80-242-2117-5
- *Putování světem* HILLINGMEIER, K.: Londýn překlad Šulcová, M. Nakladatelství Vitalis, Praha 2003 ISBN 80-7253-130-1

- *Rodinná encyklopedie světových dějin*, překlad Calda, M., Čermák, J., Kovář, M., Pošvicová, Z., Rejchrtová, A., Skřivan, A. ml., Skřivan, A. st. 1.vydání vydal Reader's Digest Výběr, spol. s r. o. Praha 2000 ISBN 80-86196-19-4
- *Svět, v němž žijeme (Kulturní a přírodní dědictví Ameriky)* přeložil Otto Zwettler, 2005, Vydala Euromedia Group, k.s. – Knižní klub v edici Universum ISBN 80-242-1381-8
- *Wonders Of The World*, translation Gabriela a Jiří Veselých, 1993, vydal Knižní klub, spol. s r.o., Praha 1993, 1. vydání, ISBN 80-85634-06-6
- HÁJEK, B. a kol.: *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Praha, Portál 2007 ISBN 978-80-7367-233-1
- KOVALIKOVÁ, S.: *Integrovaná tematická výuka*, Spirála, Kroměříž, 1995, ISBN 80-901873-1-5
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V.: *Výukové metody*. Paido Brno 2003 ISBN 80-7315-039-5
- NOVÁK, L.: *Základy psychologie*. Praha, S & M 1993 ISBN 80-901387-0-5
- PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B., HRDLÍČKOVÁ, V., PAVLÍKOVÁ, A.: *Pedagogika volného času*. 3.vydání Praha, Portál 2002 ISBN 80-7178-711-6
- ŘÍČAN, P.: *Cesta životem*. 1.vydání 1990, edice Panorama, nakladatelství a vydavatelství, v Praze, ISBN 80-7038-078-0
- VÁGNEROVÁ, M.: *Psychologie školního dítěte*. Praha, Univerzita Karlova 1997 ISBN 80-7184-487-X
- VÁGNEROVÁ, M.: *Úvod do psychologie*. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Karolinum 2001 ISBN 80-246-0015-3
- VÁGNEROVÁ, M.: *Základy psychologie*. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Karolinum 2005 ISBN 80-246-0841-3

11.2 Internetové odkazy

<http://www.youtube.com/watch?v=B81afxJcwFw> 30.10.2009 (Waltzing Matylda)

<http://www.youtube.com/watch?v=Q3wPm8sY5Ls> 30.10.2009 (Austrálie – hymna)

<http://www.youtube.com/watch?v=77Uy3je6WDk> 30.10.2009 (Austrálie – hymna)

<http://www.youtube.com/watch?v=B57QEEI97po> 30.10.2009 (Austrálie – hymna)

http://www.youtube.com/watch?v=vWFIFTze7_E 28.12.2009 (Kanada – hymna)

<http://www.youtube.com/watch?v=zwDvF0NtgdU> 28.12.2009 (Kanada – hymna)
<http://www.youtube.com/watch?v=3laucTwxoYc> 3.1.2010 (CN Tower)
<http://www.youtube.com/watch?v=Mgk6tLKkyxk> 3.1.2010 (Niagara Falls)
http://www.youtube.com/watch?v=i0gDQ_E2sdQ 3.1.2010 (Ice Hockey)
<http://www.youtube.com/watch?v=v-WCIygOnPY> 3.1.2010 (Maple Syrup)
<http://www.vareni.cz/trendy/javorovy-sirup/> 12.1.2010 (javorový sirup)
<http://www.quido.cz/priroda/niagara.html> 13.1.2010 (Niagarské vodopády)
<http://www.hokejisti.estranky.cz/stranka/historie> 14.2.2010 (hokej - historie)
<http://www.olympiada-peking.cz/olympijske-hry-historie> 14.2.2010 (olympijské hry-historie)
<http://ireferaty.lidovky.cz/301/1037/Historie-Olympijskych-her> 14.2.2010 (olympijské hry-historie)
<http://www.olympiada.org/vancouver-2010/> 14.2.2010 (olympiáda Vancouver)
<http://www.youtube.com/watch?v=d1NR2K-gazo> 15.2. 2010 (USA – hymna)
<http://www.youtube.com/watch?v=6IfCnbQPHZY> 15.2.2010 (Socha Svobody)
<http://www.youtube.com/watch?v=1rogehnRuK8> 12.3.2010 (Méd'a Béd'a)
<http://www.youtube.com/watch?v=TeLGbBXbJFY&feature=related> 12.3.2010 (Méd'a Béd'a)
http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf 20.3.2010 (RVP)
<http://www.mestasveta.cz/londyn/pamatky/london-eye> 2.4. 2010 (Londýnské oko)
<http://www.mestasveta.cz/londyn/doprava-v-londyne> 2.4.2010 (doprava v Londýně - bus)
http://mobil.idnes.cz/konci-londynske-cervene-telefonni-budky-fd8-/mob_denik.asp?c=A040628_5264219_mob_aktuality 2.4.2010 (Telefonní budky)
<http://www.potter-harry.cz/> 2.4.2010 (Harry Potter)
<http://www.youtube.com/watch?v=EiRsF-KoBEk> 2.4.2010 (Yellow submarine)
<http://www.youtube.com/watch?v=gk9ldo51hyM&feature=related> 2.4.2010 (Yellow submarine)
<http://www.youtube.com/watch?v=RaXWOeIOe-U> 2.4.2010 (VB – hymna)
<http://www.youtube.com/watch?v=Tk2h5kHH9pY> 2.4.2010 (VB – hymna)

<http://recepty.mraveniste.cz/detail-kuchyne.php?idselect=6> 3.4.2010 (anglická snídanež)

<http://www.youtube.com/watch?v=PR3UCF4QGEw> 11.4.2010 (Old Macdonald)

<http://www.youtube.com/watch?v=0BgLF-Z9AqM> 15.4.2010 (melodie Big Ben)

<http://www.youtube.com/watch?v=0NDV2cSL4ic> 15.4.2010 (London Eye)

11.3 Audiovizuální ukázky

- *This is Britain*, Oxford English Video, Level 2, Oxford University Press 2005, ISBN 0-19-459368-1
- *Poklady Modré planety*, Reader's Digest Výběr 1997
Tajemství posvátných míst (Stonehenge)
Kouzla přírodních krás (Velký kaňon, Ayersova skála)
Zázraky lidské dovednosti (Socha Svobody, Památník na hoře Rushmore & Šílený kůň)
- *Nejkrásnější místa světa – Kanada* (Vancouver, Toronto, Niagarské vodopády), ABCD video, spol. s r. o. 2009
- *Harry Potter, Vězeň z Azkabanu*, Warner Bros Picture, 2004

12 Přílohy

12.1 Seznam příloh

1 Klíčové kompetence - znění

2 Přílohy pro Projekt Austrálie

3 Přílohy pro Projekt Kanada

4 Přílohy pro Projekt USA

5 Přílohy pro Projekt Velká Británie

V přílohách jednotlivých projektů jsou, kromě textu, fotografie a skeny. Fotografie dokumentují průběh projektu. Pro jednotlivé části projektu jsou zde uvedeny snímky dětí při pracovních a výtvarných činnostech, dále pak výsledky těchto aktivit. Přiložené skenované pracovní listy si děti zakládaly do portfolia společně s obrázky vlajek a texty písní.

V příloze pro Projekt Kanada je navíc text věnující se historii olympijských her.

V příloze pro Projekt USA je navíc snímek z procházky kolem restaurace McDonald's a dokumentace nácviku country tance.

V příloze pro Projekt Velká Británie jsou také fotografie, zobrazující průběh společné anglické snídani. Součástí dokumentace je i záběr z jedné ze dvou počítačových učeben, kterými je škola vybavena. Děti ji několikrát navštívily, aby si samy vyhledávaly zajímavosti k našemu společnému projektu.

Původ obrázků státních vlajek – internet

Původ fotografií – soukromý zdroj

12.2 Klíčové kompetence - znění

12.2.1 Kompetence k učení

Na konci základního vzdělávání žák:

- vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie, plánuje, organizuje a řídí vlastní učení, projevuje ochotu věnovat se dalšímu studiu a celoživotnímu učení

- vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě
- operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy
- samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti
- poznává smysl a cíl učení, má pozitivní vztah k učení, posoudí vlastní pokrok a určí překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich

12.2.2 Kompetence k řešení problémů

Na konci základního vzdělávání žák:

- vnímá nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností
- vyhledá informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému
- samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení; užívá při řešení problémů logické, matematické a empirické postupy
- ověřuje prakticky správnost řešení problémů a osvědčené postupy aplikuje při řešení obdobných nebo nových problémových situací, sleduje vlastní pokrok při zdolávání problémů
- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí.

12.2.3 Kompetence komunikativní

Na konci základního vzdělávání žák:

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu

- naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění
- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem
- využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi

12.2.4 Kompetence sociální a personální

Na konci základního vzdělávání žák:

- účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce
- podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají
- vytváří si pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj; ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty

12.2.5 Kompetence občanské

Na konci základního vzdělávání žák:

- respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí

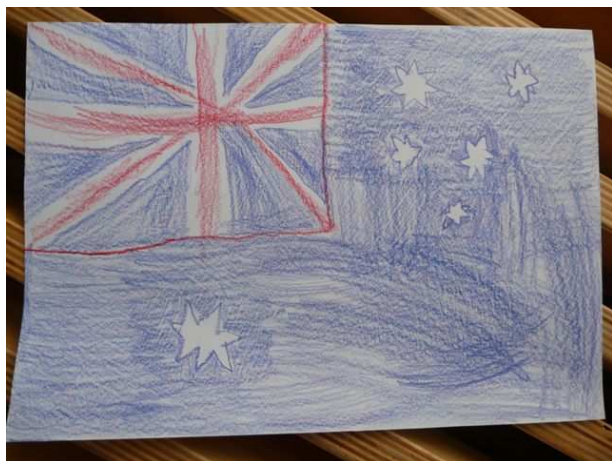
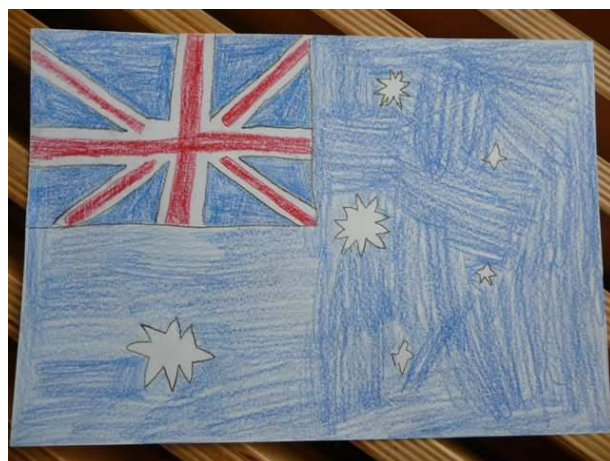
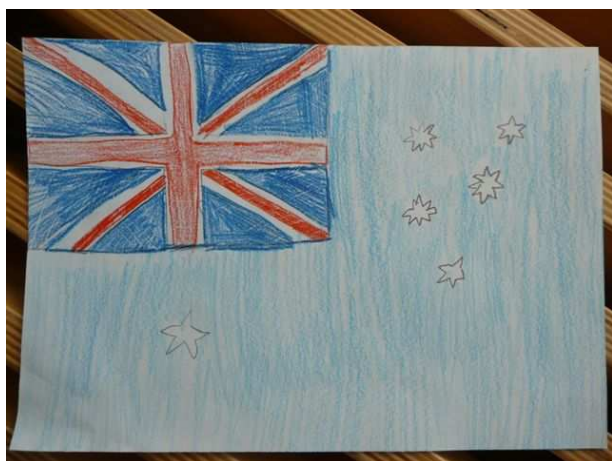
- chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu
- rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, poskytne dle svých možností účinnou pomoc a chová se zodpovědně v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka
- respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit
- chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti

12.2.6 Kompetence pracovní

Na konci základního vzdělávání žák:

- používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky
- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot
- využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření
- orientuje se v základních aktivitách potřebných k uskutečnění podnikatelského záměru a k jeho realizaci, chápe podstatu, cíl a riziko podnikání, rozvíjí své podnikatelské myšlení (http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf)

12.3 Příloha pro projekt Austrálie

Austrálie

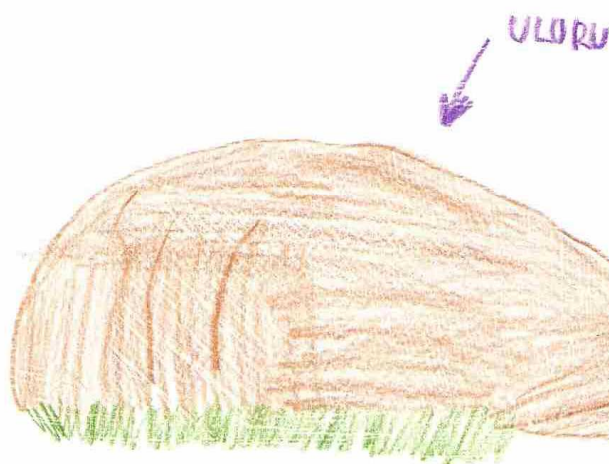
JOHN

Jak se nazývá raneček z australské písničky o tulákovi?
Nakreslí, o čem je písnička:

Které je hlavní město Austrálie: 1) Sydney
2) Canberra
3) Melbourne

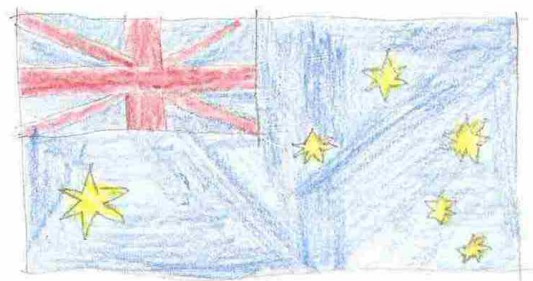
Nakresli monolit ve střední Austrálii a jak se jmenuje:

K čemu slouží stavba v Sydney a co svým tvarem připomíná:

Slouží k pobavení lidí v Sydney.
Připomíná: plachty lodě, jeřáb,

Nakresli australskou vlajku:

Která zvířata žijí v Austrálii – napiš a nakresli alespoň dvě

↑
klokan

↑
koala

Austrálie

NIKI

Jak se nazývá raneček z australské písničky o tulákovi?
Nakresli, o čem je písnička:

Které je hlavní město Austrálie: 1) Sydney
2) Canberra
3) Melbourne

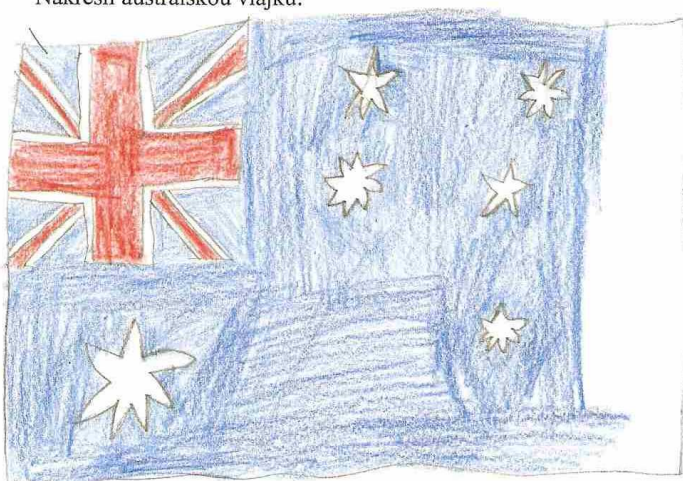
Nakresli monolit ve střední Austrálii a jak se jmenuje: Uluru

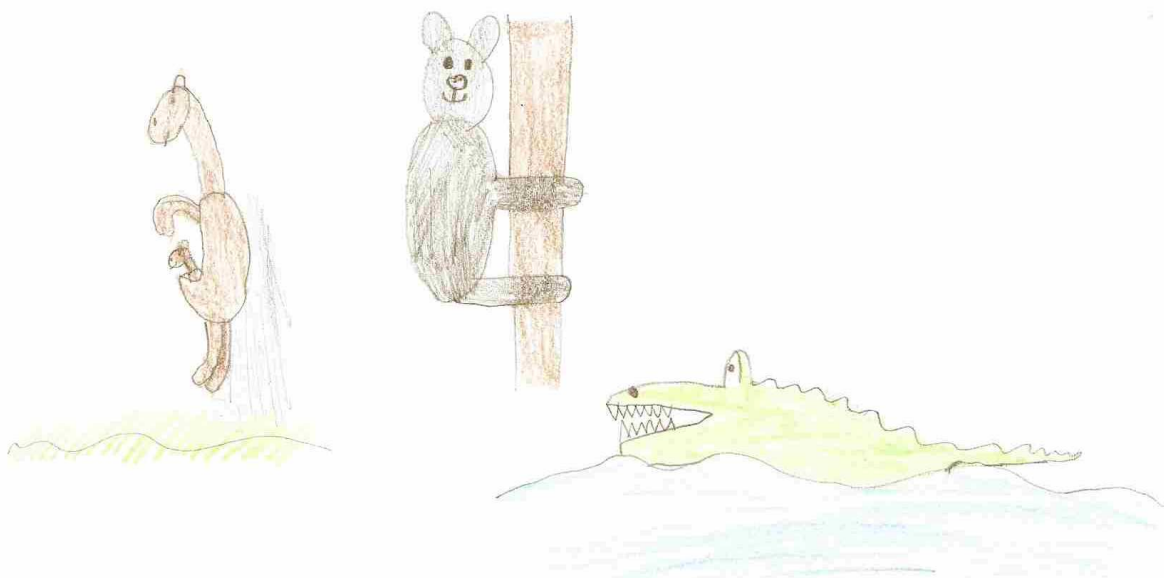
K čemu slouží stavba v Sydney a co svým tvarem připomíná:

*Sydney slouží jako opera,
a připomíná loď*

Nakresli australskou vlajku:

Která zvířata žijí v Austrálii – napiš a nakresli alespoň dvě

12.4 Příloha pro projekt Kanada

Olympijské hra - historie

Historie olympijských her se datuje od roku 776 př.n.l. až do roku 393 našeho letopočtu. Roku 394 zakazuje olympijské hry zvláštním ediktem Theodosius I. a historie olympijských her tak byla přerušena. V roce 426 byl dokonce vydán rozkaz ke zbourání chrámů a soch v Olympii. Kompletní likvidaci historických olympijských her dokončilo zemětřeseními v letech 522 a 551.

Historie novodobých olympijských her se datuje od 15. listopadu 1859, kdy se v Aténách 20 000 diváků stalo svědky sportovních klání 300 soutěžících. Myšlenka uspořádat novořecké olympijské hry, a znovu tak začít historii olympijských her, se zrodila v Pyrgu. Místní městská rada se rozhodla pro obnovení historie olympijských her přímo v Olympii. Olympijské hry se pak konaly ještě v letech 1870, 75 a 87.

(<http://www.olympiada-peking.cz/olympijske-hry-historie>)

Rozvoj sportu ve druhé polovině 19. století si vynutil vznik národních sportovních svazů a prvních mezinárodních federací. O jejich sjednocení se zasloužil francouzský baron Pierre de Coubertin (narozen 1. 1. 1863 v Paříži, zemřel 2. 9. 1937 v Ženevě). Pokusil se nejprve spojit sportovní svazy ve své zemi a pak v zahraničí. 25. listopadu 1892 poprvé vystoupil před veřejnost s myšlenkou obnovit antické hry, z jeho podnětu se uskutečnila 16. června 1894 v Paříži mezinárodní konference. Třináct zemí na ni vyslalo své zástupce, dalších 21 zemí písemně ohlásilo souhlas s jejím usnesením. Konference na návrh Řecka rozhodla uspořádat první novodobé olympijské hry v roce 1896 v Aténách. Spojujícím článkem se stal Mezinárodní olympijský výbor, jehož hlavním úkolem je dohled nad pořádáním olympijských her, určování jejich pořadatelů, programu apod. Sídlo Mezinárodního olympijského výboru je ve švýcarském Lausanne. Olympijské symboly

Olympijská vlajka - návrh poprvé předložil P. de Coubertin při VI. Olympijském kongresu v Paříži v roce 1914, poprvé zavlála na olympiádě v roce 1920 v Antverpách a belgický olympijský výbor ji věnoval MOV, od té doby se předává jako štafeta vždy dalším pořadatelům pět spojených kruhů na bílém podkladu představuje pět kontinentů, spojených olympijskou myšlenkou - modrá (Evropa), černá (Afrika), červená (Amerika), žlutá (Asie), zelená (Austrálie)

Olympijský oheň - v roce 1928 rozhodl Mezinárodní olympijský výbor aby oheň byl zapálen ve starobylém Olympu, myšlenka však nebyla realizována, na OH do Amsterodamu v roce 1928 ani do Los Angeles v roce 1932 oheň nebyl přenesen z Řecka teprve v roce 1934 bylo na 32. zasedání MOV rozhodnuto zapálit oheň slunečními paprsky na Olympu a přenést jej běžci s pochodněmi do Berlína na hry v roce 1936, od té doby se používá originální zapálení ohně čočkou od slunečních paprsků.

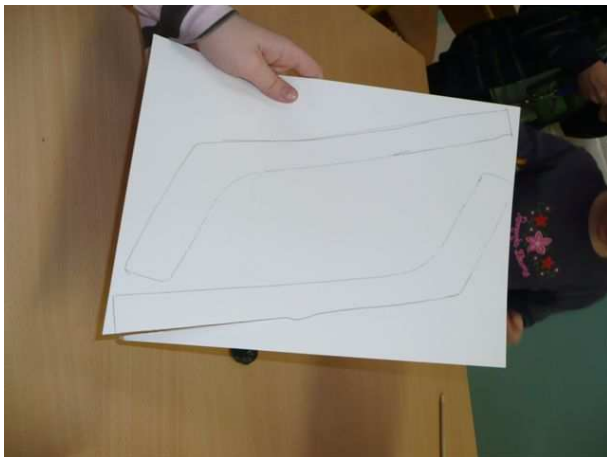
Olympijské heslo - Citius, altius, fortius (Rychleji, výše, silněji) - vyjadřuje cíl olympijského hnutí, úsilí o neustálý pokrok.

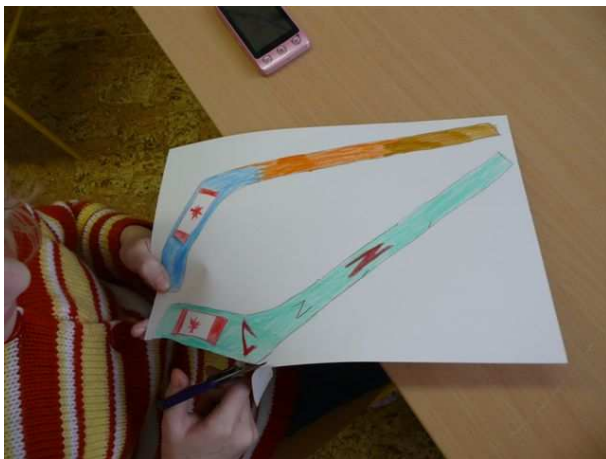
Olympijská přísaha - skládají ji závodníci i rozhodčí, první slib závodníků byl složen na OH v roce 1920 v Antverpách. Text přísahy přednáší vybraný sportovec pořádající země:

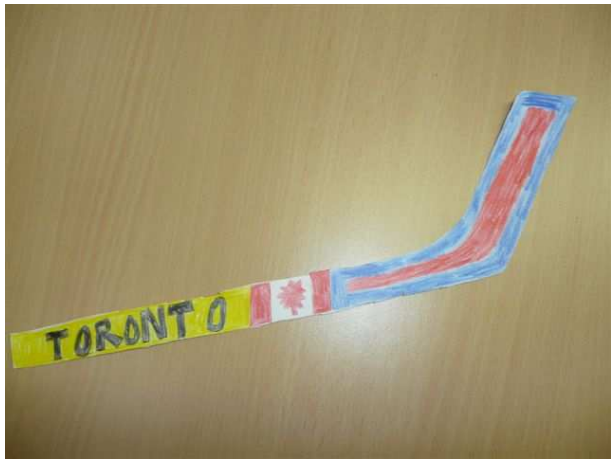
„Jménem všech závodníků slibuji, že vystoupíme na olympijských hrách jako čestní soupeři, poslušní pravidel, která je řídí, s přáním zúčastnit se jich v rytířském duchu pro slávu sportu a čest našich družstev.“

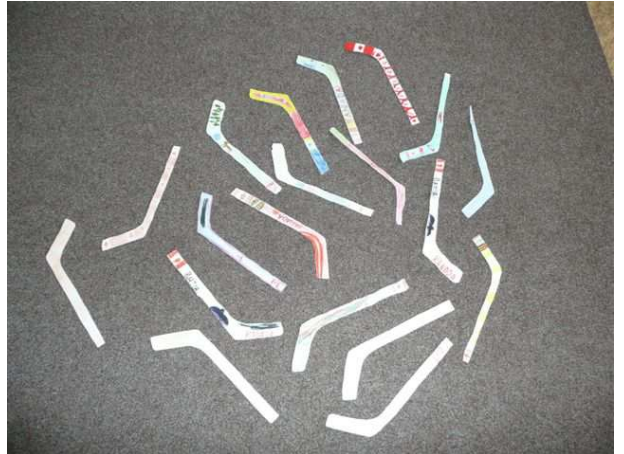
(<http://ireferaty.lidovky.cz/301/1037/Historie-Olympijskych-her>)

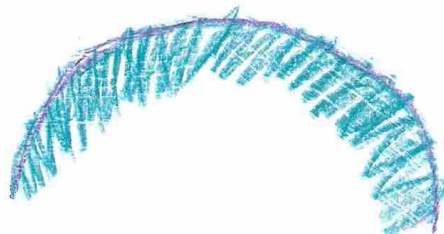

Lebek

Kanada

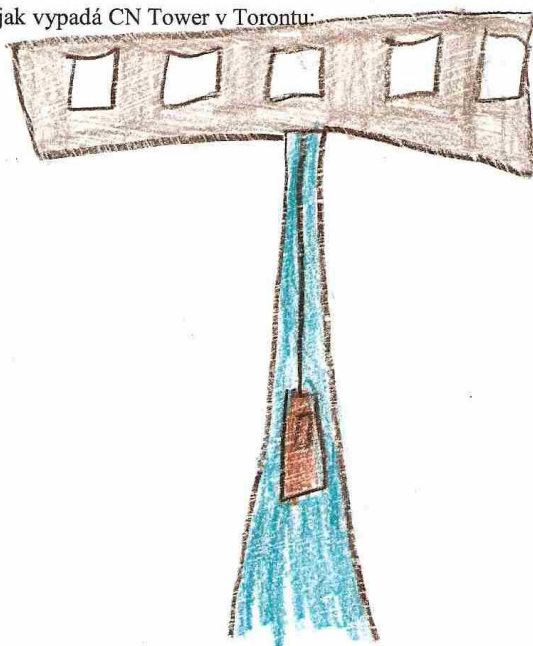
Jaký tvar má známý kanadský vodopád a jak se jmenuje?
Nakresli:

pothova

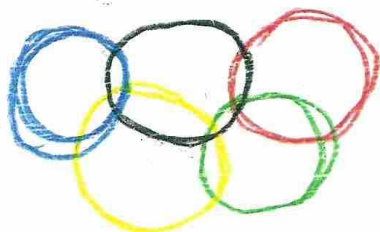

Které je hlavní město Kanady: 1) Toronto
2) Ottawa
3) Vancouver

Nakresli, jak vypadá CN Tower v Torontu:

Jaká světová událost probíhá v tomto roce v Kanadě?
Nakresli typický znak:

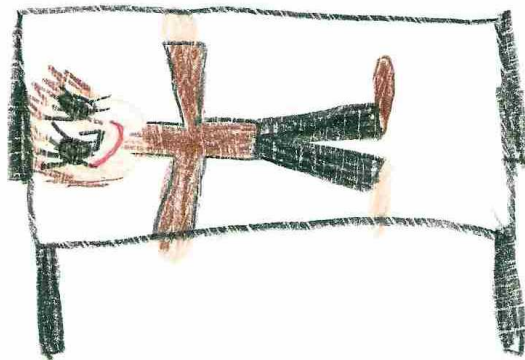
Nakresli kanadskou vlajku :

Z čeho se získává tzv. maple sirup a k čemu se používá:

Získává se z javoru. Dává se na palačinky

Jak vypadá chlapec John v říkance Diddle, Diddle, Dumpling – nakresli:

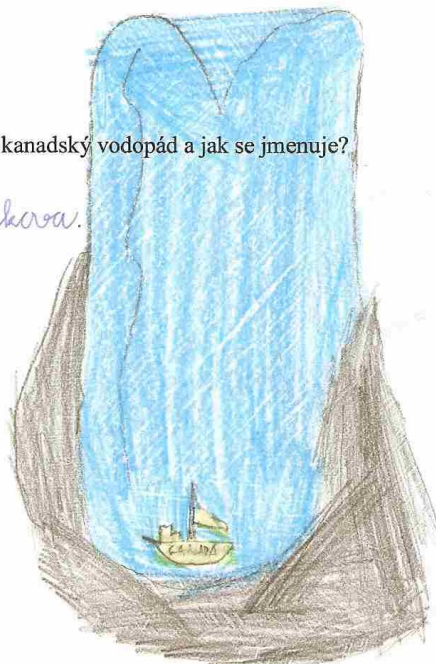

Nakresli.

Kanada

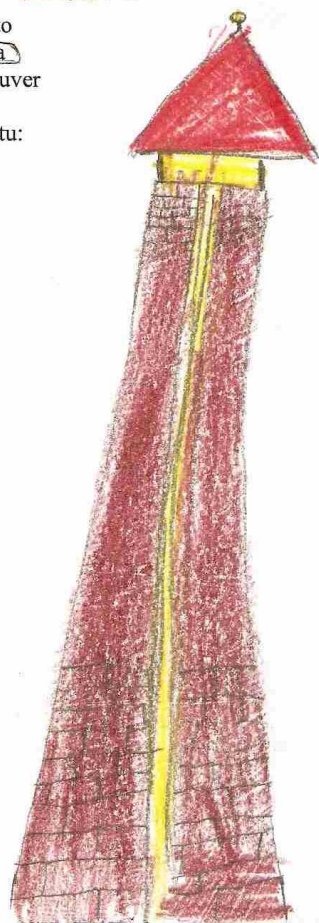
Jaký tvar má známý kanadský vodopád a jak se jmenuje?
Nakresli:

Nizagorský vodopád - podkova.

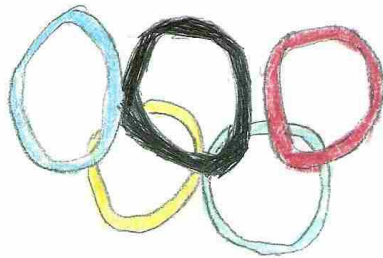

Které je hlavní město Kanady: 1) Toronto
2) Ottawa
3) Vancouver

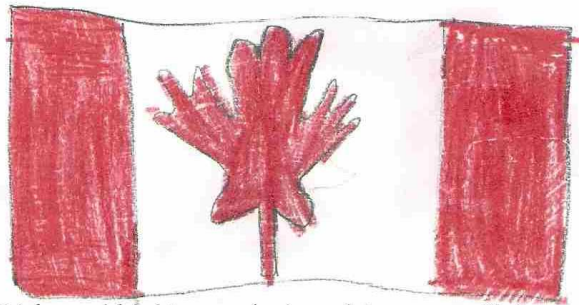
Nakresli, jak vypadá CN Tower v Torontu:

Jaká světová událost probíhá v tomto roce v Kanadě?
Nakresli typický znak:

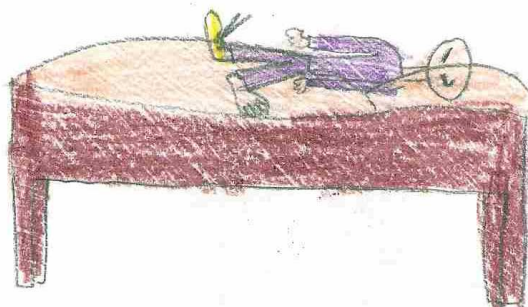
Nakresli kanadskou vlajku :

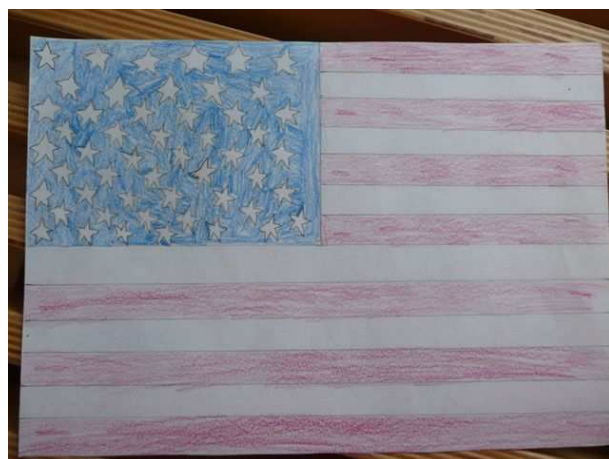
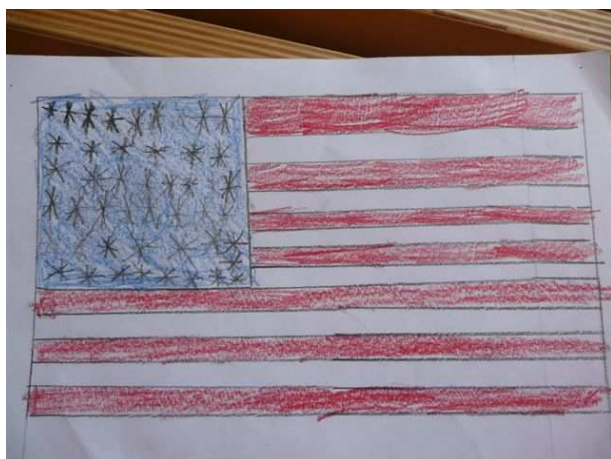
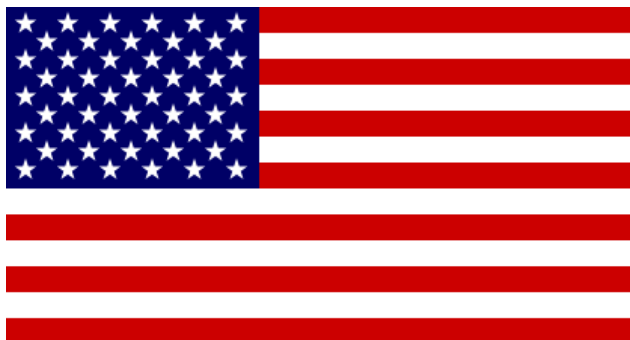
Z čeho se získává tzv. maple sirup a k čemu se používá:

Na jidelní z lívanců

Jak vypadá chlapec John v říkance Diddle, Diddle, Dumpling – nakresli:

12.5 Příloha pro Projekt USA

ADAM

Spojené státy americké:

Jak se jmenuje most v New Yorku?

- 1) Most Puškin
- 2) Most Kulick
- 3) Most Bofa

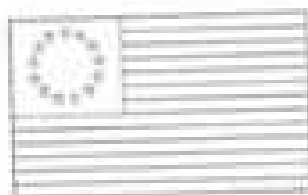
Kdo vytvořil USA Sochu Svobody a proč?

*Sochu svobody věnovala Francie ke dvou
milionům.*

Nakresli ji:

Která z následujících vlajek patří Spojeným státům americkým, vyber a vybarvi:

Jak se jmenuje přírodní útvár vytvořený ledem Colorado:

Granit a velký kaňon

Kdo je zvládnul na hoře Mount Rushmore: *Účti američtí presidenti.*

Která je hlavní město USA: 1) Los Angeles
2) ~~Washington~~
3) New York

Washington

Nakresli své oblíbené jídlo z fast food McDonald.

Alena

Spojení státy americké

Jak se jmenuje medvěd z Yellowstoneho parku:

- 1) Měďa Pouch
- 2) Měďa Kulíčka
- 3) Měďa Bůh

Kdo věnoval USA Sochu Svobody a proč:

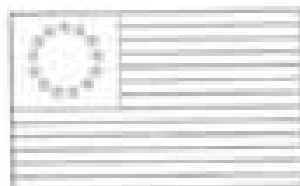
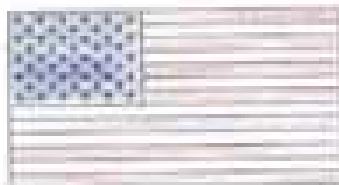
Francie k slávu výzvě vyhlášení nezávislosti.

Nakresli ji:

1.2.

Která z následujících vlajek patří Spojeným státům americkým, vyber a vybarvi:

Jak se nejprve přidal území vytvořený státem Colorado:

Velký háva

Kdo je zvládnut na hoře Mount Rushmore: *američtí prezidenti*

Které je hlavní město USA: 1) Los Angeles

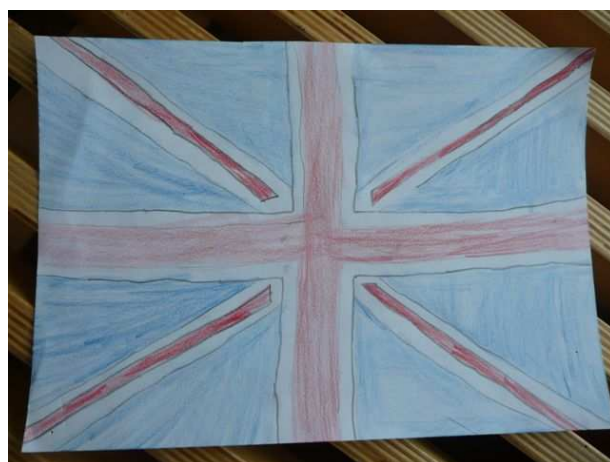
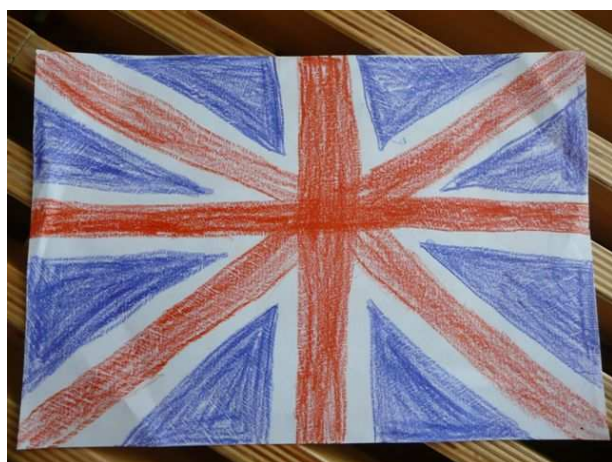
2) Washington

3) New York

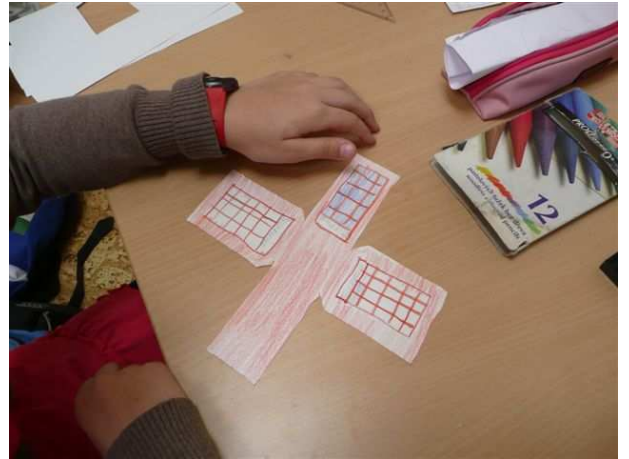
Nakresli své oblíbené jídlo z řady food McDonald:

12.6 Příloha pro Projekt Velká Británie

Alenka

Velká Británie

Co je typické pro anglickou snídani:

čaj, housky, krmec, cereálie a mléko

Namaluj tři zvířátka z písničky Old Macdonald:

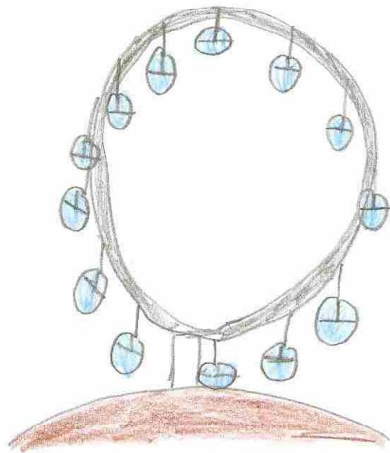
Které je hlavní město Velké Británie: 1) Liverpool
2) Brighton
3) London

London

Jak se jmenují přátelé Harryho Pottera:

Ron a Hermiona

Namaluj jak vypadá Londýnské oko:

K čemu mohla sloužit stavba Stonehenge:

PRAVDĚPODOBNĚ JAKO POSVÁTNÉ MÍSTO.

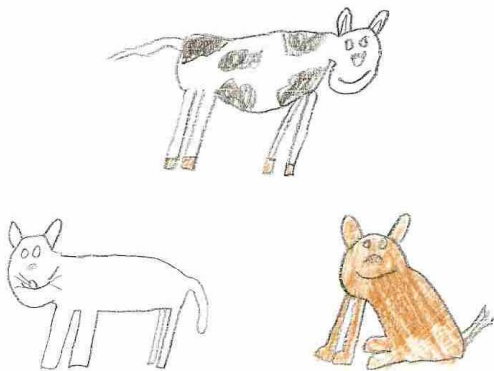
ADAM

Velká Británie

Co je typické pro anglickou snídani:

Vajíčko se slaninou, čaj, celrálie, sausky

Namaluj tři zvířátka z písničky Old Macdonald:

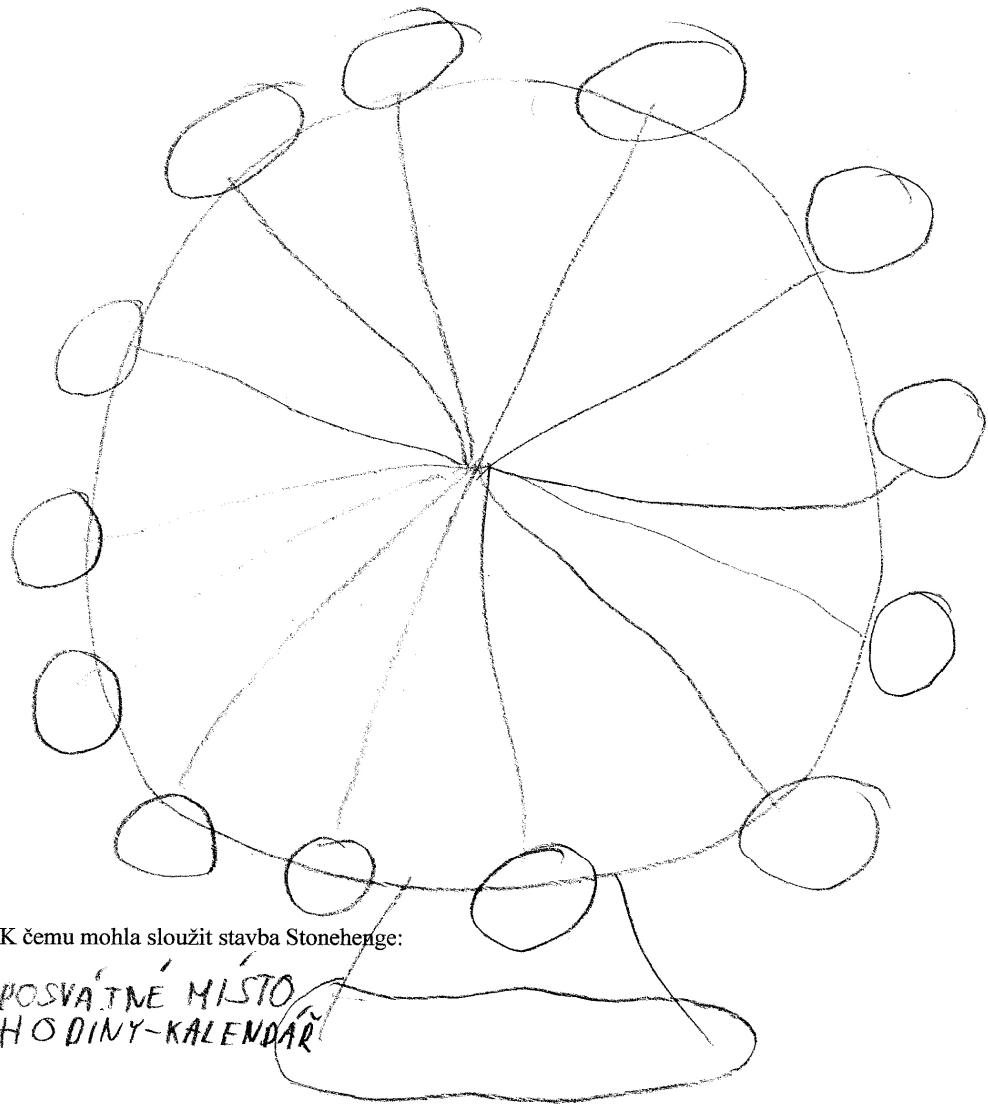

Které je hlavní město Velké Británie: 1) Liverpool
2) Brighton
3) London

Jak se jmenují přátelé Harryho Pottera:

Hermiona, Ron,

Namaluj jak vypadá Londýnské oko:

K čemu mohla sloužit stavba Stonehenge:

POSVÁTNÉ MÍSTO
HODINY-KALENDAŘ